

TELŠIŲ RAJONO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

*Telšių ir Rietavo savivaldybių vietos plėtros 2014-2020 metų strategija;
Telšių rajono savivaldybė, Rietavo savivaldybė;
2014-2020 metai.*

*Telšiai
2015*

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	22
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	23
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAIR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	25
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	26
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	27
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	31
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	43
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	52
11.	VPS finansinis planas	60
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	62
13.	VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną	64
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		71
2 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2014 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		73

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	
1.1.	<p>Informacija apie Telšių rajono VVG: Telšių rajono VVG įsteigta 2004 m. spalio 6 d. VVG įkurta horizontalios ir vertikalios partnerystės principu, apjungdama vientisą Telšių rajono savivaldybės, o nuo 2015 metų gegužės mėnesio ir Rietavo savivaldybės kaimo gyvenamosios vietovės teritoriją ir gyventojus, suvienijusi valdžios, verslo ir nevyriausybinių sektoriaus atstovus spartesnei kaimo plėtrai įgyvendinti. Asociacijos steigėjai — 7 fiziniai asmenys. Asociacijos būstinės vieta: Sedos g. 6, Telšiai, Telšių r. sav.</p> <p>Telšių rajono VVG valdymo struktūros schema: Visuotinis vietos veiklos grupės narių susirinkimas (toliau — visuotinis narių susirinkimas) yra aukščiausias VVG valdymo organas. Jam pavaldi vietos veiklos grupės valdyba (toliau — valdyba), vietos veiklos grupės pirmininkas (toliau — pirmininkas). Visuotinis narių susirinkimas renka VVG veiklą kontroliuojantį revizorių. Valdyba yra kolegialus valdymo organas, už savo veiklą atsiskaito visuotiniam narių susirinkimui. Pirmininkas yra vienasmenis valdymo organas.</p> <p>Telšių rajono VVG nariai:</p> <p>1) Fiziniai asmenys: Virginija Jasevičienė (UAB „Eskolitas“ direktorė), Donatas Kaubrys (verslininkas), Birutė Baltuonienė (ūkininkė), Isidora Stonienė (Buožėnų bendruomenės atstovė), Angelina Keliauskienė (Telšių rajono savivaldybės administracijos vyr. specialistė), Alfredas Balsys (verslininkas), Sandra Valentinavičienė (Telšių rajono vietos veiklos grupės administratorė), Vitalija Stasiulienė (Telšių darbo biržos vyr. specialistė), Gražina Sukurienė (Ryškėnų seniūnijos seniūnė), Antanas Ivinskis (Žemaičių muziejaus „Alka“ skyriaus vedėjas), Egidijus Bagdonas (Smulkiųjų verslininkų asociacijos atstovas), Kęstutis Vasiliauskas (Smulkiųjų verslininkų asociacijos atstovas), Inesa Kęšminienė (Gadūnavo seniūnijos seniūnė), Asta Zaveckytė (Buožėnų kaimo bendruomenės atstovė), Andrius Norkūnas (ūkininkas), Sandra Riepšienė (Smulkiųjų verslininkų asociacijos atstovė), Ingrida Grikštienė (Buožėnų kaimo bendruomenės atstovė), Rolandas Bružas (Varnių seniūnijos seniūnas), Birutė Pocienė (Rūdapių kaimo bendruomenės atstovė), Algimantas Čėjauskas (ūkininkas), Simonas Baliutavičius (Luokės bendruomenės atstovas), Raimondas Rekašius (Eigirdžių miestelio bendruomenės atstovas), Lina Butkutė (Nevarėnų bendruomenės „Ratas“ atstovė), Giedra Akavickienė (ūkininkė), Saulius Urbonas (Telšių rajono savivaldybės administracijos direktorius), Ingrida Šeršniovienė (Kirklių bendruomenės atstovė).</p> <p>2) Juridiniai asmenys: Telšių rajono savivaldybės administracija – vicemeras Petras Kuizinas; Rietavo savivaldybės administracija – administracijos direktoriaus pavaduotojas Antanas Aužbikavičius, Telšių rajono verslininkų asociacija – Vytautas Barsteiga, UAB „R. Sinkevičiaus veterinarijos ambulatorija“ – direktorius Raimondas Sinkevičius; MB „Alkos ūkis“ – steigėjas Andrius Mickus, Asociacija sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Rietavo viltis“ – pirmininkė Angelė Ariėnė, Asociacija Rietavo moterų užimtumo centras – pirmininkė Aušra Dockeyvičiūtė,</p> <p>iš jų kaimo bendruomenės: Luokės bendruomenė- pirmininkė Marytė Beleckienė, Ryškėnų kaimo bendruomenė - pirmininkas Kazys Lečkauskas (Telšių miesto seniūnas), Janapolės bendruomenė - pirmininkas Česlovas Ubartas (Luokės seniūnijos seniūnas), Eigirdžių miestelio bendruomenė - pirmininkė Adelė Regina Srėbalienė, Nerimdaičių bendruomenė - pirmininkė Raimonda Podolskienė, Ubiškės kaimo bendruomenė - pirmininkas Kazimieras Jakas, Buožėnų kaimo bendruomenė - pirmininkas Remigijus Puplauskas, Gedrimų kaimo bendruomenė - pirmininkė Sandra Valančienė, Lauko Sodos bendruomenė - pirmininkas Jonas Berenis, Kaunatavos kaimo bendruomenė - pirmininkas Remigijus Gailis, Nevarėnų bendruomenė „Ratas“- pirmininkas Albinas Šmukšta</p>

	<p>(Nevarėnų kultūros centro direktorius), Varnių miestelio bendruomenė - pirmininkas Remigijus Bunkevičius, Pavandenės bendruomenė - pirmininkė Jadzė Tarvainienė, Degaičių kaimo bendruomenė - pirmininkė Vita Kazlauskienė, Upynos kaimo bendruomenė - pirmininkas Daivaras Skiotys, Viešvėnų kaimo bendruomenė - pirmininkė Zita Bumblauskienė, Lieplaukės bendruomenė - pirmininkas Vytautas Rumbutis, Mitkaičių kaimo bendruomenė - pirmininkė Augenija Gecevičienė, RAINIŲ kaimo bendruomenė - pirmininkė Rūta Jonušienė, Tryškių miestelio bendruomenė - pirmininkė Asta Simonavičienė, Gaulėnų kaimo bendruomenė - pirmininkė Vida Šiaulienė, Ožtakių kaimo bendruomenė - pirmininkas Andrius Bajorūnas, Kirklių kaimo bendruomenė - pirmininkė Rasa Sudarienė, „Virvytės“ bendruomenė - pirmininkas Deivydas Pargalgauskas, Varnių senelių bendruomenė - pirmininkas Andriejus Martinavičius, Viekšnių kaimo bendruomenė „Šatrijos vingis“ - pirmininkė Sonata Butnorienė, Baltininkų kaimo bendruomenė - pirmininkė Lina Niaurienė (verslininkė), Tryškių seniūnijos bendruomenė „Laiptai“ - pirmininkė Stefanija Kaseliauskienė (verslininkė), Rūdapių kaimo bendruomenė – pirmininkė Akvilė Blažiūtė, Žarėnų bendruomenė - pirmininkė Laima Jurkuvienė, Medingėnų seniūnijos bendruomenė „Medinga“ - pirmininkė Irena Bagdonienė, Tverų bendruomenė - pirmininkas Aurimas Puidokas, Kaimo bendruomenė „Mūsų Labardžiai“ - pirmininkė Ona Jocienė, Pelaičių bendruomenė - pirmininkė Vida Bukienė, Žadvainių kaimo bendruomenė - pirmininkė Vida Ringienė, Budrikių kaimo bendruomenė - pirmininkė Daiva Rimkienė, „Daugėdų bendruomenė“ - pirmininkė Loreta Taurozienė. Iš viso 70 narių.</p> <p>Telšių rajono VVG narių pasiskirstymas pagal sektorius: nevyriausybinį sektorių atstovauja 45 nariai (64,3 proc. visų narių), vietos valdžios sektorių — 10 narių (14,3 proc. visų narių), verslo sektorių — 15 narių (21,4 proc. visų narių).</p> <p>Telšių rajono VVG administracijos darbuotojų sąrašas ir pareigų pavadinimai: Telšių rajono VVG administracijoje Vietos plėtros strategijos vykdymo laikotarpiui buvo suformuoti 4,25 etatai: Projekto vadovas (0,75 etato), Finansininkas (1 etatas), Administratorius (2 etatai), Projektų koordinatorius (0,5 etato). Visi darbuotojai turi aukštąjį išsilavinimą ir patirties administruojant VPS.</p>
1.2.	<p>Telšių rajono VVG vertybės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tolerantiškumas; • Partnerystė; • Atvirumas, prieinamumas; • Novatoriškumas; • Aktyvumas, iniciatyvumas; • Patriotiškumas; • Realistiškumas; • Pasitikėjimas; • Teisingumas; • Savanoriškumas; • Atsakomybė ir įsipareigojimas.
1.3.	<p>Telšių rajono VVG teritorijos vizija iki 2023 m.</p> <p>Telšių rajono VVG teritorija — tai darbui, gyvenimui ir poilsiui patraukli Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių vieta, Žemaitijos tradicijų ir etnokultūros centras, kuriame gyvena pilietiškos bendruomenės.</p>
1.4.	<p>VVG misija. Telšių rajono VVG misija apibūdinta vietos veiklos grupės įstatų 12 punkte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pagal savo veiklos kompetenciją ir galimybes skatinti vietos iniciatyvas ir permainas kaimo vietovėse, stiprinti vietos partnerystę, įtraukti į šį procesą bendruomenių, kitų socialinių, ekonominių partnerių bei asociacijų, vietos valdžios ir verslo atstovus

	<p>savo veiklos teritorijoje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kaimo plėtros planus bei programas savo veiklos teritorijoje; • telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinių ir kitų įstaigų bei organizacijų pastangas ieškant tinkamiausių sprendimų kaimo vietovių ekonominei ir socialinei gerovei kelti; • skatinti ir palaikyti vietines kaimo žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kitose srityse; • teikti pasiūlymus vietos ir nacionalinėms institucijoms bei organizacijoms dėl kaimo plėtros planų ir priemonių kūrimo bei įgyvendinimo; • rengti kaimo plėtros strategijas savo veiklos teritorijoje; • organizuoti kaimo plėtros dalyvių švietimą bei mokymą; • organizuoti ir teikti paramą kaimo bendruomenių projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti; • skatinti bendradarbiavimą su kitomis visuomeninėmis, nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis bei kitomis įstaigomis Lietuvoje ir užsienyje.
--	---

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Geografinė padėtis, plotas. Telšių rajono VVG teritorija yra Lietuvos šiaurės vakaruose, Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės teritorijose. Bendras Telšių rajono VVG teritorijai priskirtas plotas yra 2 005 kv. km, iš jų — 1 422 kv. km. yra Telšių rajono savivaldybės teritorijoje ir 583 kv. km — Rietavo savivaldybės teritorijoje. VVG teritorija apima 99 proc. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių ploto (Telšių rajono savivaldybės plotas — 1 439 kv. km, Rietavo savivaldybės plotas — 586 kv. km.)¹.

Telšių rajono VVG teritorijos administracinės ribos sutampa su Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės teritorijų administracinėmis ribomis, tačiau neapima Telšių miesto teritorijos (Telšių miesto seniūnijos plotas — 17 kv.km.) ir Rietavo miesto teritorijos (Rietavo miesto seniūnijos plotas — 4 kv.km.).

Administracinis suskirstymas. Telšių rajono VVG teritoriją sudaro dešimt iš vienuolikos Telšių rajono savivaldybės seniūnijų ir keturios iš penkių Rietavo savivaldybės seniūnijų. VVG sudarančios Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės seniūnijos bei seniūnijų didžiausios gyvenvietės yra:

- Telšių rajono savivaldybės teritorijoje: Degaičių seniūnija (Degaičiai, Eigirdžiai), Gadūnavo seniūnija (Buožėnai, Gedrimai, Kalnėnai, Gadūnavas), Luokės seniūnija (Luokė, Vieکشaliai, Baltininkai), Nevarėnų seniūnija (Nevarėnai, Nerimdaičiai, Mitkaičiai), Ryškėnų seniūnija (Ryškėnai, Lieplaukė, Lauko Soda, Užgiriai), Tryškių seniūnija (Tryškiai, Dūseikiai), Upynos seniūnija (Upyna, Kaunatava, Vainočiai), Varnių seniūnija (Varniai, Janapolė, Pavandenė, Gintalai), Viešvėnų seniūnija (Rainiai, Viešvėnai, Vembūtai), Žarėnų seniūnija (Žarėnai).
- Rietavo savivaldybės teritorijoje: Daugėdų seniūnija (Daugėdai), Medingėnų seniūnija (Medingėnai), Rietavo seniūnija (Sauslaukis, Labardžiai, Pelaičiai, Vatušiai), Tverų seniūnija (Tverai).

¹ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Geografiniai duomenys / Teritorija (žemės plotas) metų pradžioje

2014 metais Telšių rajono VVG teritorijoje (Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės teritorijose) iš viso buvo 1 367 gyvenvietės, iš kurių 919 viensėdžių (vienkiemių), 395 kaimai iki 200 gyventojų, 50 kaimų iki 1 000 gyventojų, 3 miesteliai iki 2999 gyventojų². Miestų VVG teritorijoje nebuvo. Lyginant su 2011 metais, gyvenviečių skaičius padidėjo 3 vienetais (viensėdžių grupėje).

Gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas. 2014 metų pradžioje VVG teritorijoje (Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse) iš viso gyveno 27 904 gyventojas, iš jų viensėdžiuose (vienkiemiuose) gyveno 2 233, kaimuose iki 200 gyventojų — 9 264, kaimuose nuo 201 iki 1 000 gyventojų – 13 976, miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų – 2 431 asmenys³. Lyginant su 2011 metais, bendras gyventojų skaičius sumažėjo 1 024 asmenimis. Gyventojų gyvenamosiose vietovėse keitėsi nevienodai: viensėdžiuose sumažėjo 0,13 %, kaimuose iki 200 gyventojų sumažėjo 11,64 %, kaimuose iki 1000 gyventojų išaugo 2,13 %, miesteliuose iki 2 999 gyventojų sumažėjo 3,69 %⁴.

Pagal gyventojų skaičių didžiausios 2014 metais buvo Varnių (3 913 gyventojų), Rietavo (2 887 gyventojų), Tryškių (2 839 gyventojų) seniūnijos.

2014 metų pradžioje Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse gyveno iš viso 52 865 gyventojai, iš jų kaimo gyventojai – 23 912⁵, miesto – 28 953⁶. Seniūnijų duomenys rodo, jog VVG teritorijoje 2014 metų pradžioje gyveno 27 904 gyventojai (52,78 % šių savivaldybių gyventojų), 2011 metų pradžioje – 28 928 gyventojai⁷. Gyventojų skaičius 2011-2014 metais sumažėjo 3,54 %.

Telšių rajono VVG teritorija laikytina kaimiškąja — kaimiškose vietovėse gyveno 100% VVG teritorijos gyventojų.

2014 metų pradžioje Telšių rajono VVG gyventojų skaičius buvo 27 904⁸. Statistikos departamento duomenimis, Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės bendras gyventojų skaičius buvo 52 865. Atitinkamai Telšių rajono VVG teritorijoje gyventojų tankumas buvo 13,92 žm./kv. km. Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės gyventojų tankumas buvo atitinkamai 26 žm., Telšių apskrityje – 33 žm., Lietuvoje – 45 žm..

Teritorijos išskirtinumas ir identitetas. Geografiniu požiūriu Telšių rajono VVG teritorija užima pakankamai patogią padėtį – nedidelis atstumas iki Klaipėdos miesto, Klaipėdos jūrų uosto, Palangos oro uosto, Rygos miesto ir jūrų uosto, Rygos tarptautinio oro uosto. Atstumą iki Vilniaus miesto ir Tarptautinio Vilniaus uosto kompensuoja svarbių šalies autokelių (automagistralės Vilnius-Klaipėda, automagistralės Via Baltica) ir geležinkelio linijos Vilnius-Klaipėda artuma. Iki 2030 metų planuojama išplėtoti geležinkelio linijos Vilnius-Klaipėda pralaidumą, ją elektrifikuoti⁹; tai, kaip planuojama, padidins krovinių srautus į Klaipėdos jūrų uostą ir paskatins VVG teritorijos ekonominę plėtrą.

Telšių rajono VVG teritorija yra ganėtina turtinė savo gamtiniais rekreaciniais ištekliais – švariais, turinčiais daug tinkamų poilsavimui pakrančių ežerais, miškais, švariu oru ir vaizdingu natūraliu, palyginus menkai antropogeninės veiklos sudarkytu kraštovaizdžiu.

² Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos).

³ Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos).

⁴ Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos)

⁵ Seniūnijų duomenimis bendras VVG teritorijos gyventojų skaičius 2014 metų pradžioje buvo 27 904 asmuo, tačiau VVG teritorijoje Varnių gyvenvietė Statistikos departamento priskiriama miesto kategorijai, todėl jo gyventojų skaičius prie kaimo gyventojų neskaičiuojamas.

⁶ Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gyventojų skaičius metų pradžioje

⁷ Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos).

⁸ Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos)

⁹ Lietuvos geležinkelių transporto sektoriaus ilgalaikė strategija (iki 2030 m.), www.uabgac.lt/out_data/PDF/Pilna_SPAV.../spav-ataskaita.pdf

Didžiausios upės Rietavo savivaldybėje — Minija, Jūra ir Aitra — yra naudojamos vandens turizmui (Jūra yra įtraukta į nacionalinės reikšmės „*Jūros turistinę trasą*“). Viena didžiausių gamtinių vertybių VVG teritorijoje yra Varnių regioninis parkas. Parke yra vienintelis Lietuvoje ežeras Lūkstas, kurio bangos į krantą išmeta gintaro.

VVG teritorijoje itin gausu kultūros paveldo paminklų: piliakalnių, senkapių, mitologinių ir sakralinių akmenų, gamtos objektų. Telšių rajone yra nemažai turistams įdomių rajono ir respublikinės reikšmės muziejų¹⁰. Rietavo savivaldybė garsėja kultūros paveldo objektais ir kunigaikščiais Oginskiais, kurių dėka Rietave 1846 m. L. Ivinskis išleido pirmąjį lietuvišką kalendorių. 1859 m. buvo įsteigta žemės ūkio mokykla – pirmoji tokio tipo mokykla Lietuvoje; 1872 m. atidaryta pirmoji profesionali muzikos mokykla; 1882 m. nutiesta pirmoji Lietuvoje telefono linija; 1892 m. pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje elektrinė. Svarbiausi kultūros ir gamtos objektai yra įtraukti į nacionalinės reikšmės turistinį maršrutą „*Žemaitijos keliai*“.¹¹

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

VVG teritorijos gyventojų poreikių tyrimas atliktas, panaudojant anketinės apklausos, tikslinių grupių, diskusijų metodus. Gyventojų poreikių tyrimas vykdytas 2014-2015 metais.

Anketinė gyventojų ir organizacijų apklausa. Telšių rajono VVG atliko gyventojų ir organizacijų nuomonės tyrimą „*Telšių rajono savivaldybės organizacijų ir gyventojų apklausa*“.

Tyrimo tikslas – nustatyti VVG teritorijos plėtros prioritetus. Tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai:

- nustatyti gyventojams ir organizacijoms svarbias jų aplinkos problemas socialinės apsaugos, švietimo, poilsio, kultūros, sveikatos apsaugos, ekonomikos, komunalinio ūkio, aplinkos apsaugos, viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos ir kitose srityse;
- nustatyti respondentų siūlomas prioritетines plėtros kryptis.

Tyrimo tikslinė grupė – Telšių ir Rietavo rajonų VVG teritorijos gyventojai. Tyrimo imtis – 302.

Nuomonės tyrimas atliktas, panaudojant apklausos anketą iš 12 teminių klausimų. Tyrimas vykdytas 2014 m. lapkričio mėn. – 2015 m. rugpjūčio mėn.¹²

Tyrimo metu buvo nustatyti šie svarbiausi bendruomenių problemos ir poreikiai (išdėstyti prioritetine tvarka): 1) gyventojų (ypač jaunimo) nedarbas ir nedarbo mažinimas, kvalifikuotos darbo jėgos pritraukimas ir išlaikymas VVG teritorijoje, 2) verslumo ugdymas ir verslo plėtra, 3) švietimo, socialinių paslaugų, kultūros ir sporto bei visuomenės sveikatos priežiūros infrastruktūros ir veiklos plėtra; 4) kaimiškųjų vietovių aplinkos plėtojimas; 5) VVG teritorijoje esančio kultūros paveldo potencialo išnaudojimas; 6) socialinės atskirties mažinimas, senėjimo ir neįgalųjų problemos ir poreikiai.

Tikslinių grupių ir diskusijų panaudojimas. 2015 metų sausio mėn. Telšių rajono savivaldybės vietovėse vykdytų seminarų metu su Telšių rajono savivaldybių seniūnijų gyventojais buvo analizuojamos ir aptariamasi vietinės problemos ir galimi jų sprendimo būdai: buvo nustatytos esamos problemos socialinėje, švietimo, susisiekimo, aplinkosaugos ir kitose srityje; nustatyta problemų sprendimo seniūnijoje 2007-2013 metais geroji patirtis; pasiūlyti

¹⁰ Šaltinis: TELŠIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS, p. 39; <http://www.telsiai.lt/go.php/Ilgalaikiai-planavimo-dokumentai627843>

¹¹ Šaltinis: RIETAVO SAVIVALDYBĖS 2013-2015 M. STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS, 4 psl., <http://www.rietavas.lt/index.php?955962187>

¹² Tyrimų rezultatai pateikti Visuotinio narių susirinkimo protokolo priede (pridedama).

potencialūs projektiniai sprendiniai. Rengiant strategijos dokumentą buvo atsižvelgta į seminarų metu gautus pasiūlymus. Iš viso buvo organizuota 10 renginių.

2015 m. liepos-rugpjūčio mėn. Rietavo savivaldybėje vyko potencialiems projektų vykdytojams skirti informaciniai renginiai, kurių metu buvo diskutuojama dėl vietos plėtros strategijos krypčių, prioritetų ir priemonių. Iš viso buvo organizuoti 5 renginiai.

2015 m. rugpjūčio mėn. Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės teritorijoje buvo organizuoti informaciniai seminarai vietos plėtros dalyviams. Seminaruose su vietos plėtros dalyviais (bendruomenėmis, kitomis nevyriausybėmis organizacijomis, verslo įmonėmis, savivaldybių administracijomis ir kt.) buvo aptartos Telšių ir Rietavo savivaldybių vietos plėtros 2014-2020 metais kryptys, prioritetai, priemonės, priemonių pasiekimo rodikliai. Rengiant strategijos dokumentą buvo atsižvelgta į seminarų metu gautus pasiūlymus. Iš viso buvo organizuoti 4 renginiai.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Gyventojų kaitos tendencijos. Statistikos departamento duomenimis 2014 metų pradžioje Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse gyveno 52 865 gyventojai. Seniūnijų duomenimis VVG teritorijoje 2014 metų pradžioje gyveno 27 904 gyventojas — apie 53 proc. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių gyventojų.

Telšių rajono savivaldybėje bei Rietavo savivaldybėje, kaip ir Telšių apskrityje bei šalyje, gyventojų skaičius 2011-2014 metais mažėjo. 2014 metų pradžioje, lyginant su 2011 metų pradžia, gyventojų skaičius Telšių rajone sumažėjo 5,43 proc. (nuo 47 171 iki 44 610) (R1), Rietavo savivaldybėje — 5,30 proc. (nuo 8 717 iki 8 255)¹³ (R2). VVG teritorijoje gyventojų skaičius tuo laikotarpiu mažėjo 3,54 proc. (nuo 28 928 iki 27 904)¹⁴ (R3).

Gyventojų skaičius 2011-2014 metais taip pat mažėjo apskrityje (↓4,66 proc.) bei šalyje (↓3,58 proc.)¹⁵. Gyventojų skaičius VVG teritorijoje mažėjo labiau nei regione ir šalyje. Pagrindinės gyventojų skaičiaus mažėjimo Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse priežastys — mažas gimstamumas, palyginti didelė emigracija.

Pagal gyventojų skaičių didžiausios 2014 metais buvo Varnių (3.913 gyventojai), Rietavo (2 887 gyventojų), Tryškių (2 839 gyventojai), Luokės (1 902 gyventojai) seniūnijos. Mažiausios pagal gyventojų skaičių buvo Rietavo savivaldybės Daugėdų seniūnija (443 gyventojas) ir Medingėnų seniūnija (549 gyventojai).

2011-2014 metais gyventojų mažėjo visose VVG teritorijai priklausančiose seniūnijose, tačiau labiausiai — Tverų seniūnijoje (sumažėjo 14,94 proc.), Rietavo seniūnijoje (13,54 proc.), Viešvėnų seniūnijoje (12,96 proc.) ir Luokės seniūnijoje (10,71 proc.)¹⁶.

2014 metais Telšių rajono savivaldybėje gimė 460 naujagimiai, Rietavo savivaldybėje — 77. Gimstamumas savivaldybėse 2011-2014 metais sumažėjo 2,7% (R4), nors tendencijos buvo priešingos: Telšių rajone jis 2011-2014 metais nepasikeitė, Rietavo savivaldybėje — sumažėjo 16%. Tuo pačiu laikotarpiu Telšių apskrityje gimstamumas sumažėjo 8,4%, Lietuvoje — padidėjo 0,3%¹⁷)

¹³ Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gyventojų skaičius metų pradžioje

¹⁴ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

¹⁵ Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gyventojų skaičius metų pradžioje

¹⁶ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

¹⁷ Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gimusieji

Bendras gimstamumo rodiklis (tūkstančiui gyventojų) 2014 metais Telšių rajone ir Rietavo savivaldybėje siekė 10,2 (R5) ir buvo didesnis nei Telšių apskrityje (10,0), bet mažesnis nei Lietuvoje (10,3)¹⁸.

2014 m. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse iš viso mirė 767 asmenys (2011 metais — 809 asmenys). Mirusiųjų asmenų skaičius 2011-2014 metais nagrinėjamoje teritorijoje sumažėjo, tačiau mirtingumo rodiklis augo — nuo 14,62 iki 14,63 (R6). Pažymėtina, jog mirtingumo rodikliai Telšių apskrityje ir Lietuvoje nagrinėjamu laikotarpiu buvo mažesni: apskrityje — 13,40 ir 13,79; Lietuvoje — 13,55 ir 13,73¹⁹.

2011-2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių neto migracija buvo neigiama, tačiau absoliučia apimtimi emigracija mažėjo: nuo -821 iki -617 (R7). Visgi pažymėtina, jog emigracijos mastas mažėjo lėčiau (↓24,9%), negu šalyje (↓ daugiau nei 3 kartus), ar apskrityje (↓ 61,6%)²⁰.

Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių. 2011 ir 2014 metų pradžios duomenys rodo, jog VVG teritorijoje (Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse) nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo jaunesniųjų gyventojų dalis, tačiau ji vis dar buvo pakankamai didelė: 2014 metų pradžioje amžiaus grupėms iki 7 metų, nuo 7-13 metų, 14-29 metų ir 30-39 metų priklausiusių asmenų dalis VVG teritorijoje (Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse) buvo 53,69% (R8) — t. y. 1,21 procentinio punkto mažiau nei 2011 metų pradžioje. Atitinkamai tiek padidėjo gyventojų nuo 40 iki 64 metų amžiaus, 65 metų amžiaus ir vyresnių dalis – nuo 45,10% iki 46,31%²¹ (R9).

Nagrinėjant atskirų amžiaus grupių kaitos tendencijas pastebėta, jog amžiaus grupėse iki 7 metų, 7-13 metų, 14-29 metų gyventojų dalis 2011-2014 metų pradžios duomenimis mažėjo, o tuo pačiu laikotarpiu amžiaus grupėse nuo 30 iki 39 metų, nuo 65 metų dalis išaugo.

VVG teritorijoje (Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse) jaunimui priskiriamų gyventojų (statistiniai rėžiai nuo 14 iki 29 metų, nuo 30 iki 39 metų) 2014 metų pradžios duomenimis siekė 38,61% (R10), t. y. daugiau, nei apskrityje (37,36%) ir šalyje (30,74%). Tai sudaro geras sąlygas įtraukti jaunimą į kaimo plėtros procesus²².

Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį. 2011 ir 2014 metų pradžios duomenys rodo, jog VVG teritorijoje (Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse) gyventojų pasiskirstymas pagal lytį kito nežymiai vyrų dalies didėjimo kryptimi: 2011 metų pradžioje vyrų ir moterų dalis sudarė atitinkamai 49,15% ir 50,85%, 2014 metų pradžioje — 49,22% ir 50,78% (R11). Gyventojų sudėtis pagal lytį buvo panaši ir Telšių apskrityje bei šalyje²³.

Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę. Tiek Telšių rajono, tiek ir Rietavo savivaldybėse 98% gyventojų buvo lietuviai, kitų tautybių (daugiausiai – rusų, ukrainiečių) dalis — 2%. Lietuvių tautybės gyventojų dalis šiose savivaldybėse buvo 1 procentiniu punktu didesnė, nei apskrityje ir 14 procentinių punktų didesnė, nei šalyje²⁴.

¹⁸ Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gimusieji

¹⁹ Šaltinis: Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus;

<http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Mirusieji apskrityse ir savivaldybėse.

²⁰ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, Regioninė statistika / Gyventojai ir socialinė statistika / Gyventojų migracija / Vidaus ir tarptautinė migracija apskrityse ir savivaldybėse

²¹ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, duomenys apima ir savivaldybių centrus, <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Teminės lentelės / Gyventojų skaičius pagal lytį ir amžiaus grupes apskrityse ir savivaldybėse (XLSX)

²² Ten pat

²³ Ten pat

²⁴ Šaltinis: Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m., Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / Gyventojai pagal tautybę savivaldybėse

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse 15,38% gyventojų (20 m. ir vyresnių gyventojų režiuose) (R12) turėjo aukštąjį išsilavinimą, 18,96% – aukštesnįjį ir specialųjį, 31,14% – vidurinį išsilavinimą, 18,41% – pagrindinį išsilavinimą, 18,81% – pradinį išsilavinimą, 2,80% visų gyventojų buvo nebaigę pradinės mokyklos, nelankę mokyklos, neraštingi²⁵.

Lyginant savivaldybių duomenis su apskrities ir šalies duomenimis pažymėtina, jog savivaldybėse (ir apskrityje) aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų dalis buvo 9 procentiniais punktais mažesnė, nei vidutiniškai šalyje, tačiau šiose savivaldybėse (ir apskrityje) 4 procentiniais punktais didesnė buvo dalis gyventojų, turinčių pagrindinį, pradinį išsilavinimą. Nebaigusių pradinės mokyklos, nelankusių mokyklos, neraštingų gyventojų dalis savivaldybėse buvo 1 procentiniu punktu didesnė nei šalyje.²⁶

Apibendrinant gyventojų pasiskirstymo Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse duomenis pažymėtina, jog savivaldybėse palyginti nedidelė dalis gyventojų turėjo aukštąjį išsilavinimą, palyginti daugiau turėjo tik pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą.

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą. 2011 metais užimtųjų gyventojų skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse siekė 18 723 (39,82% visų gyventojų nuo 15 metų amžiaus) (R13), bedarbių – 6 185 (13,16%), ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius – 22 106 (47,02%). Savivaldybėse užimtųjų gyventojų dalis buvo mažesnė nei apskrityje (42,17%) ir šalyje (45,38%), bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių – didesnė nei apskrityje (44,50%) ir šalyje (43,36%)²⁷. Darbo biržos duomenimis, vidutinis metinis bedarbių skaičius Rietavo savivaldybėje 2013 metų pabaigoje buvo 520,4, Telšių rajono savivaldybėje – 3 354,9, iš viso abiejose savivaldybėse – 3 875,3²⁸

Vidutinis metinis bedarbių skaičius 2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse siekė 3 068,6 (atitinkamai 9,8% ir 8,1% nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus savivaldybėse) (R14) ir, lyginant su 2011 metų gyventojų surašymo duomenimis, sumažėjo 4 proc. punktais. Pažymėtina, jog savivaldybėse bedarbių dalis 2014 metais buvo mažesnė nei apskrityje (11,1%) ir atitiko bendrą šalies lygį (9,5%)²⁹. VVG teritorijoje bedarbių skaičius 2011-2014 metais mažėjo: 2011 metais buvo 1120 asmenų, 2014 metais – 699 asmenys, t.y. sumažėjo 37,59%³⁰.

Apibendrinant ekonominio aktyvumo duomenis pažymėtina, jog VVG teritoriją sudarančios savivaldybės pasižymi palyginti mažu ekonomiškai aktyvių gyventojų skaičiumi, taip pat dideliu nedarbo lygiu, kuris 2011-2014 metais mažėjo (Rietavo savivaldybėje – nuo 12,6% iki 8,1%, Telšių rajono savivaldybėje – nuo 14,5% iki 9,8%³¹), tačiau vis dar beveik siekė (ekonomistų ir sociologų vertinimu) valstybei grėsminga laikomą 10% ribą³².

Gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį. 2011 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse 30,36% gyventojų pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo darbo užmokestis, 28,36% gyventojų buvo šeimos ar kitų asmenų išlaikomi, 24,82% gyventojų

²⁵ Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m.; Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / Gyventojai pagal išsilavinimą ir amžiaus grupes savivaldybėse.

²⁶ Ten pat; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus.

²⁷ Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m.; Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis savivaldybėse

²⁸ Šaltinis: Lietuvos darbo birža; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus
http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx

²⁹ Ten pat.

³⁰ Seniūnijų duomenys (duomenų anketos pridedamos)

³¹ Ten pat.

³² Taižkijus V., Petravičius R., Bužinskas G. Darbo teisė. – Vilnius: Eugrimas, 1998.

gyveno iš pensijos, 9,14% - iš pašalpos, 2,95% - iš žemės ūkio teikiamų pajamų, 1,35% - iš savo ar šeimos verslo pajamų (R16), 0,51% - iš stipendijos, 0,97% gyventojų buvo valstybės išlaikomi³³.

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai:

- **skurdą patiriantys asmenys.** 2011-2014 metų pabaigos duomenimis skurdą patiriančių asmenų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo nuo 4 411 iki 2 958 asmenų (↓32,94%) (R17)³⁴.
- **socialinės rizikos šeimos.** 2011-2014 metų pabaigos duomenimis socialinės rizikos šeimų skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse mažėjo nuo 258 iki 233 (↓9,69%) (R18). Tokios tendencijos buvo stebimos tiek apskrityje (↓6,23%), tiek ir šalyje (↓6,39%). Pažymėtina, jog Rietavo savivaldybėje, priešingai, – socialinės rizikos šeimų skaičius padidėjo nuo 60 iki 74 (↑23,33%)³⁵. 1-2 prieduose pateikti seniūnijų duomenys rodo, kad VVG teritorijoje socialinės rizikos šeimų skaičius 2011 metais buvo 181, 2014 metais – 171 (↓5,52%).
- **socialinės rizikos šeimose augantys vaikai.** 2011-2014 metų pabaigos duomenimis vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sumažėjo nuo 568 iki 513 (↓9,68%) (R19). Tokios tendencijos buvo stebimos tiek apskrityje (↓5,96%), tiek ir šalyje (↓10,90%). Pažymėtina, jog Rietavo savivaldybėje, priešingai, — vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose padidėjo nuo 153 iki 168 (↑9,80%)³⁶. 1-2 prieduose pateikti seniūnijų duomenys rodo, kad VVG teritorijoje socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius 2011 metų pabaigoje buvo 443, 2014 metais – 387, taigi matyti mažėjimo tendencija (↓12,64%).
- **Socialinės pašalpos gavėjų skaičius.** 2011-2014 metais socialinės pašalpos gavėjų skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sumažėjo nuo 5 939 iki 3 060 asmenų (↓48,48%) (R20). Šis sumažėjimas buvo didesnis nei apskrityje (↓45,39%) ir šalyje (↓36,62%)³⁷.
- **Neįgaliųjų skaičius.** 2011-2014 metais neįgaliųjų skaičius seniūnijose sumažėjo nuo 892 iki 830 asmenų (↓6,95%)³⁸ (R21).
- **Sergančiųjų priklausomybės ligomis skaičius.** 2011-2014 metais sergančiųjų priklausomybės ligomis skaičius VVG teritorijos Rietavo savivaldybės dalyje išaugo nuo 90 iki 105 (↑16,67%)³⁹ (R22). Telšių rajono savivaldybės seniūnijos atitinkamų duomenų nepateikė. Šalies kaimiškiose vietovėse nagrinėjamu laikotarpiu buvo stebimos tokios tendencijos: sergamumas alkoholine psichoze 2011-2014 metais išaugo nuo 131,8 iki 135,1 (besigydančiųjų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų) (↑2,50%), sergamumas lėtiniu alkoholizmu sumažėjo nuo 1 428,3 iki 1 296,7 (↓9,21%), besigydančiųjų nuo

³³ Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m.; Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / Gyventojai pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį savivaldybėse.

³⁴ Seniūnijų duomenys (seniūnijų anketos priedamos prieduose).

³⁵ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir socialinė statistika / Socialinė apsauga / Vaikų socialinė apsauga / Socialinės rizikos šeimų skaičius metų pabaigoje

³⁶ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir socialinė statistika / Socialinė apsauga / Vaikų socialinė apsauga / Socialinės rizikos šeimų skaičius metų pabaigoje

³⁷ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir socialinė statistika / Socialinė apsauga / Socialinė apsauga (administraciniai duomenys) / Socialinė parama / Socialinė pašalpa .

³⁸ Seniūnijų duomenys).

³⁹ Rietavo savivaldybės seniūnijų duomenys.

narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo — sumažėjo nuo 37,8 iki 27,5 (↓27,25%)⁴⁰.

- **Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys.** 2011-2014 metais vienišų, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo nuo 216 iki 199 (↓7,87%) (R23). Pažymėtina, jog Rietavo savivaldybės seniūnijose šis skaičius 2011-2014 metais padidėjo nuo 48 iki 50 (↑4,17%)⁴¹.

Socialinės situacijos atitikimas gyventojų poreikių analizės išvadoms bei VVG teritorijos vizijai. VVG teritorijos socialinė analizė parodė neigiamas demografines tendencijas beveik visose nagrinėtose srityse: gyventojų skaičius dėl mažo gimstamumo ir emigracijos, mažėjo, augo vyresnių gyventojų dalis (mažėjo jaunų gyventojų dalis), mažėjo vyriškos lyties gyventojų dalis, palyginti nedidelė buvo gyventojų su aukštuoju išsilavinimu dalis, palyginti maža iš nuosavo ar šeimos verslo pragyvenančių gyventojų dalis, didesnė iš pensijos ir pašalpos gyvenančių asmenų dalis. Tai rodo, jog gyventojų verslumas buvo palyginti mažas, daugiau gyventojų buvo valstybės išlaikomi. Visgi buvo pastebėta ir tam tikrų teigiamų aplinkybių, galinčių suteikti teritorijai konkurencinį pranašumą: pakankami didelė dalis gyventojų dalis turi aukštesniąjį ir specialųjį išsilavinimą, didesnė gyventojų dalis gauna pagrindines pajamas iš žemės ūkio.

Gyventojų nuomonės tyrimas parodė, jog teritorijos gyventojai patys įvardijo bendruomenių senėjimo problemas (todėl buvo siūloma jas spręsti senelių globos namų kūrimo būdu), taip pat nedarbo problema (buvo siūloma kurti darbo vietas). Kaimo gyventojai taip pat pažymėjo kaimiškųjų vietovių aplinkos ir socialinės-ekonominės infrastruktūros kokybės įtaką mažinant emigraciją, dėl to buvo siūlomos švietimo, socialinės, inžinerinės, aplinkosaugos, transporto infrastruktūros plėtros priemonės.

Atsižvelgiant į pastebėtas socialines tendencijas suformuotoje teritorijos vizijoje užfiksuoti svarbiausi per VPS laikotarpį siektini tikslas tapti patrauklia vieta darbui ir gyvenimui. Planuojama, jog vietos projektai, numatantys kurti darbo vietas VVG teritorijoje, didins užimtumą (daugės iš nuosavo verslo pragyvenančių asmenų, didės darbo užmokestį gaunančių asmenų skaičius), mažins emigraciją, didins jaunų žmonių skaičių ir tokiu būdu prisidės prie kitų išryškėjusių socialinių problemų sprendimo.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

Bendra informacija apie ekonominę situaciją. 2011-2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės užimtų gyventojų skaičius išaugo nuo 18,10 iki 23,00 tūkst. asmenų (↑27,07%) (R24) ir šis augimas buvo didesnis nei apskrityje (↑16,67%) ir šalyje (↑5,22%)⁴². VVG teritorijoje dirbančių gyventojų skaičius 2011-2014 metais sumažėjo 4 206 iki 4 074 (↓3,14%), tačiau savarankiškai dirbančių skaičius išaugo nuo 436 iki 539 asmenų (↑23,62%)⁴³.

Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse 2011 metais dirbantieji pasiskirstė pagal sektorius šiomis proporcijomis: 17,73% – pramonė (R25); 14,00% – prekyba; 13,01% –

⁴⁰ Lietuvos statistikos departamentas; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir socialinė statistika / Sveikata / Sergamumas ir ligotumas / lentelė „Asmenų besigydančių nuo psichikos ir elgesio sutrikimų dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, skaičius“, lentelė „Besigydančių nuo psichikos ir elgesio sutrikimų dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų“.

⁴¹ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos prieduose).

⁴² Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Duomenys apima ir savivaldybių centrus.

⁴³ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

statyba (R26); 12,16% – žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė (R27); 11,94% švietimas; – 6,99% – žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas; 5,44% – viešasis valdymas ir gynyba, socialinis draudimas; 5,38% – transportas ir saugojimas; likusi dalis gyventojų – kiti sektoriai. Palyginus su apskritimi ir šalimi minėtos savivaldybės pasižymi didesne dalimi užimtų žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje, statyboje; palyginti mažiau gyventojų užimti prekybos, transporto ir logistikos, informacijos ir ryšių, finansinėje ir draudimo veikloje⁴⁴.

2011-2014 metais nedarbo lygis Telšių rajone sumažėjo nuo 13,6 iki 9,2%, Rietavo savivaldybėje – nuo 12,0 iki 9,2%. 2014 metų pabaigoje nedarbo lygis savivaldybėse buvo mažesnis nei apskrityje (10,7%) ir šalyje (9,3%)⁴⁵.

2011-2014 metų pabaigoje laisvų darbo vietų skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse išaugo nuo 7 iki 47 (↑6,7 karto) (R27). Pažymėtina, jog Rietavo savivaldybės teritorijoje per metus sukuriamos tik 1-2 darbo vietos (R28), likusioji dalis – Telšių rajono savivaldybėje⁴⁶.

2011-2014 metais VVG teritorijos seniūnijose ES ir kitų fondų finansuojamų ir įgyvendintų (įgyvendinamų) projektų skaičius augo nuo 29 iki 106 (R29). Jeigu 2011 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės seniūnijoje buvo įgyvendinta arba įgyvendinama atitinkamai 11 ir 18 projektų, tai 2014 metais projektų skaičius Rietavo savivaldybės seniūnijose buvo 17, Telšių rajono seniūnijose – iki 89. Įgyvendintų projektų veiklų vertė 2011-2014 metais sumažėjo nuo 7,66 iki 5,94 mln. eurų⁴⁷ (R30).

Ne žemės ūkio sektoriaus tendencijos. VVG teritorijoje plėtojamos įvairios alternatyvios veiklos – veikia ūkio subjektai, užsiimantys paslaugų teikimu, kaimo turizmu, tradiciniais amatais.

2011-2014 metais asmenų, dirbusių su verslo liudijimu, skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse išaugo nežymiai nuo 1497 iki 1584 (↑5,81%)⁴⁸ (R31). VVG teritorijoje savarankiškai dirbančių skaičius išaugo nuo 486 iki 539 asmenų (↑10,91%)⁴⁹:

2011-2014 metais VVG teritorijoje veikusių kaimo turizmo sodybų skaičius padidėjo nuo 11 iki 13 kaimo turizmo sodybų (Rietavo savivaldybėje buvo 2⁵⁰, Telšių rajono savivaldybėje atitinkamai 9 ir 11⁵¹) (R32). Reikia pažymėti, jog Telšių apskrityje 2011-2014 metais kaimo turizmo sodybų skaičius išaugo nuo 41 iki 42. Statistikos departamento apskaitoje kaimo turizmo sodybų Telšių rajone ir Rietavo savivaldybėje rodikliai nėra rodomi⁵² todėl jie gali būti išskaičiuojami iš Telšių apskrities rodiklių ir Plungės rajono

⁴⁴ Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m.; Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt>, / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / lentelė „Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis savivaldybėse“

⁴⁵ Šaltinis: Lietuvos darbo birža; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx

⁴⁶ Šaltinis: Lietuvos darbo birža; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx

⁴⁷ Seniūnijų duomenys (seniūnijų anketos pridedamos prieduose).

⁴⁸ Valstybinė mokesčių inspekcija; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; duomenys už gruodžio mėn.; <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai/> lentelės „Duomenys apie individualią veiklą, įsigijus verslo liudijimus.“, duomenys už metus

⁴⁹ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

⁵⁰ Rietavo savivaldybės administracijos 2016 02 10 d. raštas Nr. R4-207

⁵¹ Telšių rajono savivaldybės administracijos 2016 02 15 raštas Nr. 07-369

⁵² Lietuvos statistikos departamentas, <http://osp.stat.gov.lt>, / Rodiklių duomenų bazė / Verslo statistika / Turizmas / kaimo turizmas / lentelė „kaimo turizmo sodybų skaičius“. Lietuvos statistikos departamento paaiškinimas – „duomenys nepateikiami, nes statistinio įverčio paklaida viršija priimtą leistiną dydį“.

savivaldybės rodiklių (Plungės rajono savivaldybėje 2014 metais veikė 32 sodybos⁵³). Kaimo turizmo sodybose suteiktų nakvynių skaičius apskrityje (be Plungės rajono sodybų) 2011-2014 metais išaugo nuo 4,7 iki 8,3 tūkstančio (↑76,60%) (R33), todėl darytina prielaida, jog tiek pat galėjo padidėti suteiktų nakvynių skaičius Telšių rajono bei Rietavo savivaldybių kaimo turizmo sodybose.

2014 metais tradicinius amatus VVG teritorijoje plėtojo 7 sertifikuoti tradiciniai amatininkai (R34), kurie turėjo 44 sertifikuotus produktus⁵⁴ (R35), 2011 metais seniūnijų duomenimis buvo 5 sertifikuoti tradiciniai amatininkai.

Bendruomeninis verslas VVG teritorijoje nebuvo plėtojamas (R36). 2015 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėje buvo registruota 1 socialinė įmonė⁵⁵ (R37).

2011-2014 metais savivaldybėse veikusių ūkio subjektų skaičius sumažėjo nuo 1 128 iki 1 105 (↓2,04%) (R38), iš jų SVV ūkio subjektų (iki 250 darbuotojų) skaičius sumažėjo nuo 1 122 iki 1 099 (↓2,05%)⁵⁶ (R39).

2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse veikusių ūkio subjektų (tarp jų ir SVV ūkio subjektų) didžiausios grupės pagal veiklos rūšį: prekyba – 243 subjektai; kita aptarnavimo veikla – 147; statyba – 116; meninė, pramoginė ir poilsio veikla – 103, transportas ir saugojimas – 92, apdirbamoji gamyba – 77, žemės ūkis, miškininkystės ir žuvininkystė – 60. SVV įmonėse dirbančiųjų skaičius 2011-2014 metais išaugo nuo 7 810 iki 7 970 (↑2,05%)⁵⁷.

Kitos smulkaus ir vidutinio verslo tendencijos VVG teritorijoje: 2011-2014 metais VVG teritorijoje registruotų individualių įmonių skaičius išaugo nuo 258 iki 273 (↑5,81%)⁵⁸.

2011-2014 metais stambių įmonių skaičius savivaldybėse nesikeitė – buvo 6 stambios įmonės. Jose dirbančiųjų skaičius mažėjo nuo 3 082 iki 2 615 (↓15,15%)⁵⁹.

2011-2014 metais savivaldybėse vandens tiekimo ir nuotakų tvarkymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo srityse veikusių įmonių skaičius išaugo nuo 4 iki 5 (↑25,00%). Vandens tiekimo ir nuotakų tvarkymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo veiklą savivaldybėse vykdo UAB „Rietavo komunalinis ūkis“, UAB „Telšių vandenys“, UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“, UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“. Rietavo savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas taip pat teikia UAB „Valda“. UAB „TRATC“ įgyvendina ES finansuojamą projektą „Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, yra numatyta iki 2016 metų šalia esamo Telšių regiono nepavojingų atliekų (Jėrubaičių) sąvartyno pastatyti regioninį mechaninio biologinio apdorojimo įrenginį, kurio pajėgumas užtikrins geresnį Telšių komunalinių atliekų tvarkymo regione susidarančių atliekų

⁵³ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Kaimo turizmo sodybų skaičius Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse rodiklių duomenų bazėje nepateiktas dėl didelės santykinės standartinės paklaidos.

⁵⁴ Lietuvos tautinis paveldas, www.tautinispaveldas.lt; skiltis „Tradiciniai amatininkai“, seniūnijų duomenys (seniūnijų pateiktos anketos pridedamos)

⁵⁵ Lietuvos darbo birža; https://www.ldb.lt/Informacija/.../Puslapiai/soc_imes_sarasas.aspx.

⁵⁶ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Duomenys metų pradžiai; OSP / Regioninė statistika / Verslas / veikiantys ūkio subjektai / lentelė „Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal pajamų dydžio grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje“, lentelė „Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal pajamų grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje“

⁵⁷ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Duomenys metų pradžiai; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Verslo statistika / Veikiantys ūkio subjektai / Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje

⁵⁸ Seniūnijų duomenys.

⁵⁹ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Duomenys metų pradžiai; OSP / Regioninė statistika / Verslas / veikiantys ūkio subjektai / lentelė „Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal pajamų dydžio grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje“, lentelė „Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal darbuotojų skaičiaus grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje“

tvarkymą. Į šį įrenginį bus nukreipiamos Telšių regiono teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos⁶⁰.

Telšių rajone ir Rietavo savivaldybėje prie centralizuoto vandentiekio prisijungę maždaug apie 62 proc. gyventojų (R40), o prie centralizuotų nuotakų tinklo prisijungę tik 42 proc. (R41) Rietavo kaimo gyvenvietėse požeminio vandens amoniako ir geležies koncentracija viršija leistinas normas, nes vandens tiekimo, nuotakų surinkimo ir valymo sistemų technologijos pasenusios, o tai neigiamai veikia gyventojų sveikatą⁶¹. Daugiausia vandens savivaldybėse buvo sunaudojama žuvininkystės reikmėms (2 250 tūkst. m³), pramonės reikmėms (951 tūkst. m³), namų ūkio ir buities reikmėms (940 tūkst. m³)⁶².

Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse susisiekimą organizuoja UAB Telšių autobusų parkas ir UAB Plungės autobusų parkas.

2011-2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėje prekybos įmonių skaičius mažėjo nuo 259 iki 243 (↓6,18%)⁶³.

Žemės ūkio sektorius. 2013 metais Telšių rajone buvo 4 148 ūkiai, Rietavo savivaldybėje – 1 399 ūkiai⁶⁴. Bendras deklaruotas plotas 2013 metais siekė: Telšių rajone – 63152,73 ha, Rietavo savivaldybėje – 16568,90 ha⁶⁵. Didžiausią dalį 2013 metais sudarė ūkiai, kurių pagrindinė ūkininkavimo kryptis — ganomų gyvulių laikymas (1609 ūkiai), mišri augalininkystė ir gyvulininkystė (1095 ūkiai), mišri gyvulininkystė (579 ūkiai).

2014 metais iš Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse veikusių ūkio subjektų žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje veikė 60 (5,43%)⁶⁶.

2011 metais savivaldybėse 2,95% gyventojų pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo pajamos iš žemės ūkio⁶⁷(R42).

Savivaldybėse buvo registruoti 3364 ūkininkai (Telšių rajone – 2554, Rietavo savivaldybėje – 810) ir 245 partneriai, iš viso 3 609 asmenys⁶⁸. Savivaldybėse buvo registruoti 3359 ūkiai, bendras ūkių naudojamos žemės plotas – 59 229,96 ha. Savivaldybėse vidutiniškai vienam ūkiui teko 17,63 ha žemės ploto (R43) (Telšių rajone – 20,06 ha, Rietavo savivaldybėje – 9,96 ha). Tuo pačiu metu apskrityje – 12,39 ha, šalyje – 9,36 ha⁶⁹.

⁶⁰ RIETAVO SAVIVALDYBĖS 2014-2020 METŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PLANAS, ; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7cbf8700f4a711e4927fda1d051299fb>

⁶¹ Rietavo savivaldybės kaimo vietovių plėtros strategija; [www.rietavovv.lt/uploads/dokumentai/Strategija\(2\).pdf](http://www.rietavovv.lt/uploads/dokumentai/Strategija(2).pdf)

⁶² Lietuvos statistikos departamentas, duomenys už 2012 metus; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Aplinkosauga ir energetika / aplinkosauga / vandens ištekliai / vandens sunaudojimas

⁶³ Lietuvos statistikos departamentas, OSP / Rodiklių duomenų bazė / Verslo statistika / Veikiantys ūkio subjektai / Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje

⁶⁴ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, 2014.

⁶⁵ Informacija apie 2014 metais Lietuvos deklaruotas žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus; VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, 2014; <https://www.vic.lt/?mid=53>

⁶⁶ Lietuvos statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus. Duomenys metų pradžia; OSP / Aplinkosauga ir energetika / aplinkosauga / vandens ištekliai / vandens sunaudojimas

⁶⁶ Lietuvos statistikos departamentas, OSP / Rodiklių duomenų bazė / Verslo statistika / Veikiantys ūkio subjektai / Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje

⁶⁷ Lietuvos gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m.; Statistikos departamentas; pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://osp.stat.gov.lt> / Gyventojai ir soc. statistika / Gyventojai / Gyventojų ir būstų surašymai / Teminės lentelės / Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis savivaldybėse.

⁶⁸ Ūkininkų ir partnerių, įregistruotų Ūkininkų ūkių registre, suvestinė; VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, duomenys 2015 09 01 d; <https://www.vic.lt/?mid=53>

⁶⁹ Ūkininkų ūkių žemėnaudų grupavimas pagal bendrą plotą; VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, duomenys 2015 09 01 d.; <https://www.vic.lt/?mid=53>

2014 metais VVG teritorijoje ūkiai pagal plotą pasiskirstė taip: iki 5 ha – 1 727 ūkiai (37,54%) (R44), 6-20 ha – 1 766 ūkiai (38,38%) (R45), 21-50 ha – 695 ūkiai (15,11%) (R46), 51-100 ha – 282 ūkiai (6,13%) (R47), daugiau nei 101 ha – 131 ūkių (2,85%) (R48). 2011-2014 metais bendras ūkių skaičius sumažėjo nuo 5 025 iki 4 601; šiuo laikotarpiu mažiausiai sumažėjo ūkių, kurių dydis buvo daugiau nei 6 ha skaičius – 5,8%, daugiausiai sumažėjo ūkių iki 5 ha skaičius – 13,71% ⁷⁰.

2014 metais VVG teritorijoje ūkininkaujantieji pagal amžių pasiskirstė taip: iki 40 metų – 626 ūkininkai (15,18%); 41-55 metų – 1 596 ūkininkų (38,69%), vyresnių nei 55 metų – 1 903 ūkininkai (46,13%). 2011-2014 metais išaugo ūkininkų iki 40 metų dalis (↑1,30 proc. p.) (R49), ūkininkų nuo 41-55 m. amžiaus (↑0,48 proc. p.)⁷¹ (R50).

2014 metais VVG teritorijoje ūkininkaujančiųjų specializacija buvo tokia: augalininkystės ūkių – 671 (15,08%), gyvulininkystės ūkių – 729 (16,38%), mišrių ūkių – 3 051 (68,55%). 2011-2014 metais ūkininkaujančiųjų specializacija iš esmės nesikeitė⁷².

2011-2014 metais VVG teritorijoje ekologinių ūkių skaičius išaugo nuo 104 iki 120 (↑15,38%) (R51), žemės, kuriose ekologiškai ūkininkaujama, plotas išaugo nuo 5 593 iki 6 570 ha (↑17,47%)⁷³ (R52).

2011-2014 metais VVG teritorijoje žemės ūkio produkcijos perdirbimu užsiimančiųjų ūkių skaičius sumažėjo nuo 29 iki 23 (↓25,00%)⁷⁴ (R53).

Ekonominės situacijos atitikimas gyventojų poreikių analizės išvadoms bei VVG teritorijos vizijai. VVG teritorijos ekonominė analizė parodė teigiamas ekonomines tendencijas beveik visose nagrinėtose srityse: užimtų gyventojų skaičius augo, palyginti didelė gyventojų dalis yra užimti pirminės gamybos sektoriuose, statyboje; nedarbas mažėjo; laisvų darbo vietų skaičius augo; augo asmenų, dirbusių su verslo liudijimu, skaičius; palyginti didelė gyventojų dalis buvo užimti žemės ūkyje ir gavo iš to savo pagrindines pajamas, ūkininkų ūkiai buvo palyginti dideli, didėjo jaunesnių ūkininkų dalis. Vis tik bendras verslumas savivaldybėse buvo mažesnis nei šalyje, o nedarbas išliko per didelis.

Gyventojų nuomonės tyrimas parodė, jog teritorijos gyventojams buvo svarbios nedarbo, ypač jaunimo emigracijos dėl nedarbo problemos, tuo pačiu buvo pažymėta, kaip kaimiškiose vietovėse plėtojamiems verslams yra sunku rasti tinkamų darbuotojų.

Atsižvelgus į pastebėtas ekonomines tendencijas suformuotoje teritorijos vizijoje užfiksuotas svarbiausias per VPS laikotarpį siektinas tikslas: tapti patrauklia vieta darbui. Planuojama, jog vietos projektai, kurdami darbo vietas VVG teritorijoje, didins užimtumą (daugės iš nuosavo verslo ne žemės ūkio srityje ir žemės ūkio srityje pragyvenančių asmenų, didės darbo užmokestį gaunančių asmenų skaičius), mažins jaunimo emigraciją, didės jaunų žmonių skaičius kaimo vietovėse, tokiu būdu spręsis kitos išryškėjusios ekonominės, socialinės problemos.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Nevyriausybinių organizacijų plėtros tendencijos. 2011-2014 metais NVO subjektų (kaimo bendruomenių organizacijų, jaunimo, moterų, vyrų ir pan. organizacijų, viešųjų įstaigų, kai jų steigėja nėra valstybės ar savivaldybės institucija) skaičius VVG teritorijoje išaugo nuo

⁷⁰ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷¹ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷² Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷³ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷⁴ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

50 iki 54 (↑8,00%) (R54), o narių NVO subjektuose skaičius – nuo 1 356 iki 1 837 (↑35,47%)⁷⁵ (R55).

2011-2014 metais VVG teritorijos nevyriausybinių organizacijų baigtų įgyvendinti projektų skaičius išaugo nuo 11 iki 79 (↑6,18 karto)⁷⁶ (R56)

Švietimo įstaigų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijoje veikiančių švietimo įstaigų skaičius sumažėjo nuo 22 iki 20 (↓9,09%).

2011-2014 metais ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančių asmenų skaičius sumažėjo nuo 2 464 iki 2 391 (↓2,96%) (R57). 2014 metais VVG teritorijoje taip pat veikė 1 profesinio rengimo įstaiga (mokinių skaičius 2011-2014 metais mažėjo nuo 535 iki 521 (↓2,62%) (R58). VVG teritorijoje aukštojo mokslo įstaigų nebuvo⁷⁷.

Socialinių paslaugų teikimo įstaigų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijoje **veikiančių** globos įstaigų skaičius padidėjo nuo 1 iki 2⁷⁸. Globos įstaigos veikė Gadūnavo seniūnijoje (Telšių rajono senelių globos namai) ir Tryškių seniūnijoje (Dūseikių socialinės globos namai).

Kultūros įstaigų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijoje veikiančių kultūros įstaigų (muziejų, bibliotekų, kultūros centrų, meno galerijų, kino teatrų ir pan.) tinklo vienetų (įstaigų ir jų padalinių atskirai) skaičius sumažėjo nuo 57 iki 53 (7,02%); muzikos, teatro, dailės, kino ir pan. profesionalų ir mėgėjų kolektyvų skaičius išaugo nuo 43 iki 47 (↑30,56%)⁷⁹ (R59).

Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse meno mėgėjų kolektyvų skaičius 2011-2014 metais sumažėjo nuo 106 iki 101 (↓ 4,72%), kai tuo pačiu laikotarpiu apskrityje – išaugo nuo 284 iki 309, šalyje – išaugo nuo 3556 iki 3908⁸⁰.

Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse kultūros centrų dalyvių skaičius 2011-2014 metais išaugo nuo 1 107 iki 1 203 (↑ 8,67%), tuo pačiu laikotarpiu apskrityje skaičius išaugo 24,45%, šalyje išaugo 24,16%⁸¹.

Visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijoje veikusių sveikatos priežiūros įstaigų (ambulatorijų, dantų priežiūros įstaigų, ligoninių, sanatorių, rehabilitacijos įstaigų) skaičius išliko toks pats – 30, iš kurių 24 veikė Telšių rajono savivaldybės teritorijoje, 6 – Rietavo savivaldybės teritorijoje⁸².

2011-2014 metais apskričių ir savivaldybių ligoninėse gydytų ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų, Telšių rajono savivaldybėje sumažėjo nuo 275,9 iki 262,2 (↓4,97%), o Rietavo savivaldybėje – išaugo nuo 237,7 iki 290,1 (↑22,05%) (R60). Tuo pačiu laikotarpiu apskrityje šis rodiklis mažėjo 0,75%, šalyje mažėjo 3,23%⁸³.

Visuomenės saugumo užtikrinimas. 2011-2014 metais VVG teritorijoje veikiančių visuomenės saugumo užtikrinimo įstaigų (policijos nuovadų, priešgaisrinės apsaugos postų) ir jų padalinių skaičius nepasikeitė – buvo 7 įstaigos ir (arba) jų padaliniai. Visuomenės saugumą

⁷⁵ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷⁶ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷⁷ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷⁸ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁷⁹ Seniūnijų duomenys. , seniūnijų duomenų anketos pridedamos

⁸⁰ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Kultūra, spauda, sportas / Kultūros centrai / lentelė „Kultūros centrų dalyvių skaičius“, lentelė „Kultūros centrų skaičius“, lentelė „Meno mėgėjų kolektyvų skaičius“

⁸¹ Ten pat.

⁸² Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

⁸³ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Sveikata / Sergamumas ir ligotumas / lentelė „Ligoninėse gydytų ligonių skaičius apskrityse ir savivaldybėse“

užtikrina Telšių rajono policijos komisariatas ir Rietavo komisariatas, turintys savo policijos nuovadas⁸⁴, o taip pat Telšių apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, turinti savo ugniagesių komandas VVG teritorijoje⁸⁵.

2011-2014 metais užregistruotų nusikaltimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, Telšių rajono savivaldybėje padidėjo nuo 1 642 iki 2 596 (↑58,10%) (R61), Rietavo savivaldybėje – sumažėjo nuo 1 553 iki 1 382 (↓11,01%) (R62). Šie rodikliai 2014 metais apskrityje buvo 2 367, šalyje – 2 543⁸⁶.

2011-2014 metais užregistruotų gaisrų skaičius savivaldybių teritorijoje sumažėjo nuo 197 iki 184 (↓ 6,60%) (R63). Apskrityje užregistruotų gaisrų skaičius šiuo laikotarpiu sumažėjo 3,72%, šalyje – padidėjo 8,27%⁸⁷.

Sporto organizacijų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijoje veikiančių sporto organizacijų (sporto klubų) ir jų padalinių skaičius išaugo nuo 13 iki 16 (↑30,56%)⁸⁸ (R64).

2011-2014 metais Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse organizuotų sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius padidėjo nuo 11 432 iki 18 624 asmenų (↑62,91%) (R65). Tuo pačiu laikotarpiu skaičiaus augimas apskrityje ir šalyje buvo žymiai lėtesnis – atitinkamai 49,96% ir 32,79%⁸⁹.

Valstybės institucijų tendencijos. 2011-2014 metais VVG teritorijai priklausančiose seniūnijose įkurtų valstybės institucijų ar jų padalinių skaičius sumažėjo nuo 22 iki 21. Daugiausia valstybės institucijų ar jų padalinių veikia Tryškių seniūnijoje (12), Luokės seniūnijoje (5)⁹⁰.

VVG teritorijos kultūros ištekliai.

Profesionalų ir mėgėjų meno tendencijos. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse meno mėgėjų kolektyvų skaičius 2011-2014 metais sumažėjo nuo 106 iki 101 (↓4,72%), kai tuo pačiu laikotarpiu apskrityje – išaugo nuo 284 iki 309, šalyje – išaugo nuo 3556 iki 3908⁹¹.

Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse kultūros centrų dalyvių skaičius 2011-2014 metais išaugo nuo 1 107 iki 1 203 (↑ 8,67%) (R66), tuo pačiu laikotarpiu apskrityje skaičius išaugo 24,45%, šalyje išaugo 24,16%⁹².

Kultūros ir istorijos objektai bei vertybės. VVG teritorijoje itin gausu kultūros paveldo paminklų: piliakalnių, senkapių, mitologinių ir sakralinių akmenų, gamtos objektų: Kultūros paveldo registre buvo įregistruotos 668 Telšių rajono kultūros paveldo vertybės, iš

⁸⁴ Klaipėdos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, http://klaipeda.policija.lt/lt/test/struktura_547.html, Telšių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, <http://telsiai.policija.lt/?q=node/33>.

⁸⁵ Telšių apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, <http://www.telsiuapgv.lt/turiny/kontaktai/lt>.

⁸⁶ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Nusikalstamumas ir baudžiamoji teisena / Nusikalstamumas / Užregistruotos nusikalstamos veikos / lentelė „Užregistruotų nusikaltimų, baudžiamųjų nusižengimų skaičius“.

⁸⁷ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Nusikalstamumas ir baudžiamoji teisena / Gaisrai / lentelė „Užregistruotų gaisrų skaičius“.

⁸⁸ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pateikiamos prieduose)

⁸⁹ Lietuvos statistikos departamentas; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Kultūra, spauda, sportas / Sportas / lentelė „Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius“

⁹⁰ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

⁹¹ Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Kultūra, spauda, sportas / Kultūros centrai / lentelė „Meno mėgėjų kolektyvų skaičius“.

⁹² Lietuvos statistikos departamentas, pateikiami duomenys apima ir savivaldybių centrus; OSP / Rodiklių duomenų bazė / Gyventojai ir soc. statistika / Kultūra, spauda, sportas / Kultūros centrai / lentelė „Kultūros centrų dalyvių skaičius“.

kurių – 147 kilnojamos ir 521 nekilnojamosios vertybės (R67); Rietavo savivaldybėje buvo registruota 114 vertybių R68), iš kurių – 1 kilnojama ir 113 nekilnojamosios kultūros paveldo vertybių. Nekilnojamąjį kultūros paveldą sudaro archeologinės kultūros vertybės, architektūros paminklai, dailės ir istorijos paminklai⁹³. Svarbiausi kultūros ir gamtos objektai yra įtraukti į vieną nacionalinės reikšmės turistinį maršrutą („Žemaitijos keliai“) (R69).

Tautinis paveldas. 2014 metais tradicinius amatus VVG teritorijoje plėtojo 7 sertifikuoti tradiciniai amatininkai (44 sertifikuoti produktai)⁹⁴. Amatininkai buvo sertifikavę maisto produktus (girą, kastinį, saldumynus), dirbinius iš medžio (buities dirbinius, žvakides, skulptūras, medinius žaislus ir kt.). Viena geriausių šalyje ir plačiai žinoma sertifikuotų tautinio paveldo produktų gamintoja – UAB „Kontėna“, gaminanti sertifikuotus produktus: girą, kastinį, šakočius⁹⁵.

Organizuojami tradiciniai renginiai. Tarp geriausiai žinomų paminėtini šie 4 tradiciniai renginiai (R70): Lietuvos liaudiškos muzikos kapelijų festivalis-varžytuvės „Rėktingiausė mozėkonta“⁹⁶, tarptautinis vaikų folkloro festivalis „Aš pasiečiau vėina popa“⁹⁷, pagyvenusių žmonių tautinių šokių kolektyvų šventė „Labas vakars, svetele“⁹⁸, Žemaitijos ir Klaipėdos krašto liaudies instrumentų ansamblių ir orkestrų festivalis „Trimitatis“⁹⁹.

Socialinės infrastruktūros, kultūros išteklių atitikimas gyventojų poreikių analizės išvadoms bei VVG teritorijos vizijai. VVG teritorijos socialinės infrastruktūros ir jos veiklos analizė parodė teigiamas tendencijas daugelyje NVO: nevyriausybinių organizacijų skaičius ir jų narių skaičius 2011-2014 metais didėjo, meno kolektyvų narių skaičius augo, sporto renginių dalyvių skaičius augo. Visgi buvo pastebėtos ir neigiamos tendencijos: mokinių skaičiaus mažėjimas, nusikaltimų skaičiaus didėjimas, ligotumo didėjimas ir kt., kurios siejamos su išliekančia sudėtinga socialine situacija, nagrinėta 2.3 skyriuje.

Gyventojų nuomonės tyrimas parodė, jog teritorijos gyventojams buvo svarbu plėtoti švietimo, socialinių paslaugų, kultūros ir sporto bei visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir veiklą, o taip pat išnaudoti VVG teritorijoje esantį kultūros paveldo potencialą.

Atsižvelgta į pastebėtas tendencijas ir planuojama, jog vietos projektai, numatydami kurti darbo vietas VVG teritorijoje, prisidės prie nusikalstamumo mažinimo, o didindami gyventojų pajamas – prie kultūros įstaigų veiklos plėtojimo. Vietos plėtros strategijoje svarbus dėmesys teikiamas socialiniam ir bendruomeniniam verslui, kaip priemonei spręsti tiek nedarbo, tiek ir socialines problemas.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Žemės fondas. Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse žemės ūkio naudmenos sudarė 48,97% viso žemės fondo (R71): Telšių rajono savivaldybėje – 53,09%, Rietavo savivaldybėje – 38,85%, apskrityje – 52,77%, šalyje – 53,11%. VVG teritorijoje didžioji dalis gyventojų

⁹³ Kultūros vertybių registras, <http://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search>; <http://kvr.kpd.lt/#/heritage-search>

⁹⁴ Lietuvos tautinis paveldas, www.tautinispaveldas.lt, skiltis „Tradicioniai amatininkai“

⁹⁵ Dėl nepilnų iš seniūnijų gautų duomenų nėra galimybių apibūdinti situacijos VVG teritorijoje 2011-2014 metais.

⁹⁶ <http://skrastas.lt/?data=2011-07-04&rub=1065924831&id=1308068438>

⁹⁷ <http://www.ciuciuruks.lt/index.php/component/content/article/37-devyntoji-pupa-eksperimentin-pupa.html>

⁹⁸ http://www.kalvotoji.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=645:kultros-centras-ruoiasi-iplaukti--plaiuosius-vandenis-&catid=10:kultra&Itemid=19

⁹⁹ <http://www.ve.lt/naujienos/kultura/kulturos-naujienos/prauze-trimitatis-1197623/>

gyvena kaimiškose vietovėse, taigi sąlygos žemės ūkiui plėtoti (ypač Telšių rajono savivaldybėje) yra palankios¹⁰⁰.

Miškai Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 41,80% viso žemės fondo (R72) (Telšių rajono savivaldybėje – 36,59%, Rietavo savivaldybėje – 54,61%), apskrityje – 37,33%, šalyje – 34,01%. Keliai Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 1,42% viso žemės fondo: iš jų Telšių rajono savivaldybėje – 1,48%, Rietavo savivaldybėje – 1,27%, apskrityje – 1,51%, šalyje – 1,59%.

Ariamoji žemė Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 94,42% visų žemės ūkio naudmenų (R73): Telšių rajono savivaldybėje – 94,48%, Rietavo savivaldybėje – 94,22%, apskrityje – 95,15%, šalyje – 91,63%. Ariamosios žemės plotai, kurie yra tiesiogiai naudojami žemės ūkio produktų gamybai, yra palyginti dideli, tai sudaro palankias sąlygas žemės ūkio veiklai rajone ir VVG atstovaujamoje teritorijoje plėtoti¹⁰¹.

Pievos ir natūralios gamyklos Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 5,26% visų žemės ūkio naudmenų: Telšių rajono savivaldybėje – 5,11%, Rietavo savivaldybėje – 5,75%, apskrityje – 4,64%, šalyje – 8,02%.

Žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama. 2011-2014 metais VVG teritorijoje ekologinių ūkių skaičius išaugo nuo 91 iki 106 (↑ 16,48%), žemės naudmenų, kuriose ekologiškai ūkininkaujama, plotas išaugo nuo 5 593 iki 6 570 ha (↑ 18,85%).¹⁰²

Kraštovaizdis. Vandens telkinių užimta žemė Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 6 207 ha (3,07%) (R74) viso žemės fondo: Telšių rajono savivaldybėje – 3,63%, Rietavo savivaldybėje – 3,07%, apskrityje – 3,09%, šalyje – 4,04%¹⁰³. 2011-2014 metais rekreacijai buvo panaudojami 97 ha vandens telkinių¹⁰⁴ (R75).

Telšių rajono VVG teritorija yra ganėtinai turtinga savo gamtiniais rekreaciniais ištekliais – švariais, turinčiais daug tinkamų poilsavimui pakrančių ežerais, upėmis. Upės Minija, Jūra ir Aitra yra naudojamos vandens turizmui (Jūra yra įtraukta į 1 nacionalinės reikšmės trasą („Jūros turistinė trasa“) (R76). Viena didžiausių gamtinių vertybių VVG teritorijoje yra Varnių regioninis parkas. Parke yra vienintelis Lietuvoje Lūksto ežeras, kurio bangos į krantą išmeta gintaro.

Miškai Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse sudarė 41,80% viso žemės fondo: Telšių rajono savivaldybėje – 36,59%, Rietavo savivaldybėje – 54,61%, apskrityje – 37,33%, šalyje – 34,01%¹⁰⁵.

VVG teritorijoje rekreacijai tinkamų (galimų naudoti) miškų 2014 metais buvo 301 ha, iš kurių 200 ha – Rietavo savivaldybės seniūnijose (Tverų seniūnijoje – 150 ha, Rietavo seniūnijoje – 50 ha), 101 ha – Telšių rajono savivaldybės seniūnijose (Žarėnų sen. – 100 ha, Luokės sen. – 1 ha). Visgi rekreacijai 2014 metais faktiškai buvo panaudojama 227 ha miškų (R77)¹⁰⁶.

VĮ Telšių miškų urėdijos miškuose yra įrengti 2 pažintiniai takai (Jomantų pažintinis takas, Šeirės gamtos takas, Ilgio ežero pažintinis takas, Germanto ežero Lietuvos 1000-čio

¹⁰⁰ VĮ „Valstybės žemės fondas“, duomenys 2015 01 01 d., duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>; <http://zis.lt/zf/#/>.

¹⁰¹ VĮ „Valstybės žemės fondas“, duomenys 2015 01 01 d., duomenys apima ir savivaldybių centrus. <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>; <http://zis.lt/zf/#/>.

¹⁰² Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

¹⁰³ VĮ „Valstybės žemės fondas“, duomenys 2015 01 01 d., duomenys apima ir savivaldybių centrus; <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>; <http://zis.lt/zf/#/>.

¹⁰⁴ Seniūnijų duomenys; (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

¹⁰⁵ VĮ „Valstybės žemės fondas“, duomenys 2015 01 01 d., duomenys apima ir savivaldybių centrus. <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>; <http://zis.lt/zf/#/>.

¹⁰⁶ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos)

parko specializuotas takas). VI Rietavo miškų urėdijos miškuose yra įrengti 4 pažintiniai takai¹⁰⁷.

VVG teritorijoje išskiriami šie rekreacinio potencialo arealai: Telšių rajono teritorijoje išskirti 2 rekreacinių išteklių arealai: Telšių-Varnių didelio potencialo rekreacinis arealas; Nevarėnų-Tryškių - Upynos mažo potencialo rekreacinis arealas¹⁰⁸; Rietavo savivaldybėje didelio rekreacinio potencialo arealas apima Rietavo miestą ir Tverų miestelį su apylinkėmis¹⁰⁹. Šiuose arealuose susitelkę pagrindiniai lankytini gamtos ir kultūros paveldo objektai, kertasi įvairios turistinės trasos. Nacionalinė dviračių trasa eina per Varnius, Tverus, Rietavą, Žadvainus iš ten pasuka Judrėnų link ir eina į Šilutę.

Biologinė įvairovė ir saugomos teritorijos. VVG teritorijoje didelė biologinė įvairovė, gausu saugomų teritorijų: saugomų teritorijų (valstybinių rezervatų, valstybinių draustinių, nacionalinių parkų ir kt.) plotas 2011-2014 metais sudarė 2 865 ha (daugiausia Rietavo sen. – 1 295 ha, Žarėnų – 1055 ha)¹¹⁰. Viena didžiausių gamtinių vertybių VVG teritorijoje yra Varnių regioninis parkas. Parkas įsteigtas 1992 metais, siekiant išsaugoti Žemaičių centrinio ežeroto kalvyno kraštovaizdį, jo gamtinę ekologinę sistemą bei kultūros paveldo vertybes. Varnių regioninis parkas yra turtingas biologine įvairove, daugelis augalų ir gyvūnų rūšių yra saugotinos.

Atsinaujinantys energijos gamybai naudotini ištekliai. Telšių rajono savivaldybėje 2015 metais veikė 35 jėgainės, energijai gaminti naudojančios atsinaujinančius energijos išteklius: 10 hidroelektrinių, 22 – saulės energijos jėgainės, 2 – vėjo energijos jėgainės, 1 – biologinės masės jėgainė. VVG teritorijoje (Telšių rajono sav. teritorijoje) buvo 29 atsinaujinančios energijos išteklių jėgainės (R78), iš kurių 10 hidroelektrinių, 19 saulės energijos jėgainių. Rietavo savivaldybėje tokių objektų 2015 metais nebuvo¹¹¹ (R79).

Rietavo savivaldybės ir Telšių rajono savivaldybės gyvenvietėse geriamojo vandens kokybė atitinka HN23:2003, tačiau dalyje gyvenviečių nėra vandens nugeležinimo įrenginių¹¹².

Gamtinių išteklių ir jų būklės atitikimas gyventojų poreikiams bei VVG teritorijos vizijai. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė parodė stiprias VVG teritorijos puses, o būtent: palyginti didelis žemės ūkio naudmenų plotas ir ariamosios žemės dalis Telšių rajono savivaldybėje, itin didelis miškingumas Rietavo savivaldybėje, didelis ir augantis ekologiškai ūkininkaujančių ūkių ir žemės naudmenų plotas, švarūs ir tinkami poilsiauti gamtiniai ištekliai (miškai ir vandens telkiniai, ypač upės), pakankami plačiai naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai Telšių rajono savivaldybei priklausančioje VVG teritorijos dalyje. Visgi buvo pastebėtos ir negatyvios tendencijos (neišplėtotas atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas Rietavo savivaldybės teritorijoje, palyginti nedidelis gamtos išteklių pritaikymas rekreacijai).

Gyventojų nuomonės tyrimas parodė, jog teritorijos gyventojams buvo svarbu plėtoti rekreacijai ir poilsiui skirtą aplinką, išnaudojant greta gyvenamųjų vietų esančius gamtos išteklius — miškus, parkus, vandens telkinių pakrantes ir pan.

Atsižvelgiant į gamtos išteklius ir jų panaudojimo tendencijas suformuotoje teritorijos vizijoje užfiksuotas svarbiausias per VPS laikotarpį siektinas tikslas: tapti patrauklia vieta gyvenimui. Planuojama, jog dalis vietos projektų bus rengiami pagal priemonės

¹⁰⁷ VI Telšių miškų urėdija, <http://www.telsiuuredija.lt/index.php?id=1786> ; VI Rietavo miškų urėdija, <https://www.valstybiniaimiskai.lt/lt/RekreaciniaiObjektai/Rietavomiskuuredija/Puslapiai/default.aspx>

¹⁰⁸ Telšių rajono savivaldybės bendrasis planas, http://www.telsiai.lt/BP/?p=p_14&sName=rajono-bendrasis-planas.

¹⁰⁹ Rietavo savivaldybės teritorijos bendrasis planas.

¹¹⁰ Seniūnijų duomenys (seniūnijų duomenų anketos pridedamos).

¹¹¹ www.avei.lt.

¹¹² UAB „Rietavo komunalinis ūkis“ 2015-12-17 d. raštas Nr. VI-245, UAB „Telšių vandenys“ 2015 12 18 d. raštas .

„Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ veiklos sritį, „Parama investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą“ ir veiklos sritį „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“, o tai didins gamtos išteklių panaudojimą bendruomenės poreikiams.

2.7.	Papildoma informacija
-------------	------------------------------

Papildoma informacija nepateikiama.

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio numeris
3.1.1.	Teritorija išsiskiria itin didele jaunų žmonių dalimis	R8, R10
3.1.2.	Teritorija išsiskiria didele užimtųjų pramonės bei statybų sektoriuose dalimi	R27, R26
3.1.3.	Teritorija išsiskiria didele dalimi gyventojų, kurių pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo pajamos iš žemės ūkio	R42
3.1.4.	Pastaraisiais metais teritorijoje buvo sėkmingai įgyvendinta daug ES ir kitų fondų finansuotų projektų, kurių metu buvo investuota į savivaldybių viešąją infrastruktūrą	R29, R30
3.1.5.	VVG teritorija išsiskiria turistinių patrauklumu, kuris generuoja pakankamai didelius turistų srautus	R33
3.1.6.	Teritorija turi itin geras sąlygas plėtoti žemės ūkį dėl palyginti didelio ūkio žemės naudų ploto	R43
3.2	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio numeris
3.2.1.	Itin didelis neigiama teritorijos gyventojų migracijos saldo	R7
3.2.2.	Teritorijoje susiformavusi nepalanki gyventojų demografinė struktūra	R8, R9
3.2.3.	Teritorija išsiskiria palyginti maža gyventojų su aukštuoju išsilavinimu dalimi	R12
3.2.4.	Teritorija išsiskiria palyginti maža užimtųjų gyventojų dalimi ir nuosekliai mažėjančia darbo jėga	R13
3.2.5.	Teritorija išsiskiria mažu iš savo ar šeimos verslo pajamų pragyvenančiųjų asmenų skaičiumi	R16
3.2.6.	Palyginti nedidelis tradicinių amatininkų ir produktų skaičius	R34, R35
3.2.7.	Teritorijoje menkai plėtojamas bendruomeninis ir socialinis verslas	R36, R37
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Naujų verslų ir darbo vietų kūrimas eksportuojančių įmonių aptarnavimo sferoje dėl gerėjančių vartotojų ir verslo pasitikėjimo rodiklių užsienio rinkose	
3.3.2.	Naujų verslų ir darbo vietų kūrimas vietos gyventojų aptarnavimo sferoje dėl augančio vidaus vartojimo	
3.3.3.	Naujų žemės ūkio verslų ir darbo vietų kūrimas ekologiškos žemdirbystės sferoje dėl gyventojų polinkio į sveiką, ekologišką mitybą didėjimo	
3.3.4.	Organizacinės inovacijos ir modernios technologijos leis kurti tiesioginius ryšius tarp vartotojų ir gamintojų, ūkio subjektams gauti papildomas pajamas	

3.3.5.	ES finansinė parama kaimiškosioms vietovėms
3.3.6.	Dėl karinių ir politinių procesų Azijos ir Afrikos šalyse į Lietuvą ir VVG teritoriją atvykstančių pabėgėlių statusą gaunančių asmenų integracija į teritorijos darbo rinką
3.3.7.	Papildomų turistų iš Europos Sąjungos pritraukimas į teritoriją dėl nepalankios saugumo situacijos Europoje ir su tuo susijusios ES turistų keliavimo įpročių kaitos
3.4.	Grėsmės
3.4.1.	Pablogėsianti teritorijos ekonominė situacija dėl galimai mažesnių Lietuvos ūkio augimo tempų
3.4.2.	Spartesnis ekonominio augimo ir darbo užmokesčio augimo tempas kituose šalies regionuose blogins VVG darbo jėgos ir demografinę situaciją
3.4.3.	Darnios kaimo ir miesto sąveikos (partnerystės) stoka, nepakankamai išplėta infrastruktūra lems tolesnius intensyvios migracijos iš kaimo vietovių, ypač jaunimo, srautus, darbo išteklių trūkumą
3.4.4.	Pašalpų nepasiturintiems gyventojams ir bedarbiams sistema neskatinis teritorijos gyventojų ieškoti kitų pajamų šaltinių
3.4.5.	Toliau brangs energetiniai ir kiti žemės ūkiui būtini ištekliai bei žaliavos
3.4.6.	Dėl globalizacijos ir klimato kaitos didėjantis žemės ūkio ir maisto produktų rinkų nestabilumas didins ūkio subjektų veiklos riziką
3.4.7.	Didėjanti stambiųjų žemės ūkio subjektų ekonominė–finansinė galia sąlygos socialinę atskirtį tarp gyventojų kaime

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Verslumo ne žemės ūkio srityje skatinimas ir užimtumo didinimas	3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.4., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.4.,	Nr. 8, 9, 10, 14.	taip
4.2.	Verslumo žemės ūkio srityje skatinimas ir užimtumo didinimas	3.1.1., 3.1.3., 3.1.5., 3.1.6., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.4., 3.4.5., 3.4.6., 3.4.7.	Nr. 8, 9, 11.	taip
4.3.	Socialinio ir bendruomeninio verslumo skatinimas ir užimtumo didinimas	3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.4., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.4.,	Nr. 18, 8, 9, 10.	taip
4.4.	Kaimo vietovių infrastruktūros ir aplinkos pritaikymas	3.1.1., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.5.,	Nr. 15, 16.	taip

	visuomenės poreikiams	3.3.5., 3.3.7., 3.4.3.		
4.5.	Kultūrinio identiteto puoselėjimas	3.1.4., 3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.5., 3.3.7., 3.4.3.	Nr. 19, 16.	taip
4.6.	Kaimo plėtros dalyvių kompetencijų ugdymas	3.1.1., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5., 3.3.6., 3.3.7., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.4.	Nr. 18.	taip

II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAIR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys:	Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais	
5.1.1	I prioritetas „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“	Nr. 4.1., 4.2., 4.3.	
		Kodai:	
5.1.1.1	Priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“	LEADER-19.2-6.	Nr. 4.1.
5.1.1.1.1	-veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui pradėti“	LEADER-19.2-6.2	Nr. 4.1.
5.1.1.1.2	-veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui plėtoti“	LEADER-19.2-6.4	Nr. 4.1.
5.1.1.2	Priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“	LEADER-19.2-4.	Nr. 4.2.
5.1.1.2.1	-veiklos sritis „Parama žemės ūkio verslo plėtrai“	LEADER-19.2-4.2	Nr. 4.2.
5.1.1.3	Priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“	LEADER-19.2-SAVA-1	Nr. 4.3
5.1.2.	II prioritetas „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“	Nr. 4.6.	
		Kodai:	
5.1.2.1	Priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“	LEADER-19.2-SAVA-5	Nr. 4.6.
5.1.3	III prioritetas „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“	Nr. 4.4., 4.5.	
		Kodai:	
5.1.3.1	Priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“	LEADER-19.2-7.	Nr. 4.4
5.1.3.1.1.	- veiklos sritis „Parama investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą“	LEADER-19.2-7.2	Nr. 4.4.
5.1.3.1.3.	- veiklos sritis „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“	LEADER-19.2-7.6	Nr. 4.4.
5.1.3.2.	Priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“	LEADER-19.2-SAVA-4	Nr. 4.5.
5.1.3.3.	Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“	LEADER-19.2-SAVA-6	Nr. 4.4.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“									
VPS priemonė: Ne žemės ūkio verslo plėtra									
Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui pradėti							X		
Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui plėtoti							X		
VPS priemonė: Žemės ūkio verslo plėtra									
Veiklos sritis: Parama žemės ūkio verslo plėtrai				X					
VPS priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra								X	
II VPS prioritetas: „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“									
VPS priemonė: Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra								X	
III VPS prioritetas: „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“									
VPS priemonė: Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas									
Veiklos sritis: Parama investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą								X	
Veiklos sritis: Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį								X	
VPS priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas								X	
VPS priemonė: Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui						X			

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS		
Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas	
7.1 . VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	<p>VPS sąsaja su Telšių rajono savivaldybės 2004–2020 m. strateginiu plėtros planu (toliau – strateginiu plėtros planu).</p> <p><i>Prioritetų lygiu:</i></p> <p>Strateginiame plėtros plane yra nustatyti 4 prioritetai: 1 prioritetas „Palankios pramonei ir verslui aplinkos kūrimas“, 2 prioritetas „Kultūros, turizmo ir rekreacijos sektoriaus plėtra“, 3 prioritetas „Saugios socialinės aplinkos ir palankios žmogaus sveikatai aplinkos kūrimas“, 4 prioritetas „Išsilavinusios ir kultūrą puoselėjančios bendruomenės ugdymas“.</p> <p>VPS I prioritetą „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ atitinka strateginio plėtros plano 1 ir 2 prioritetai.</p> <p>VPS II prioritetą „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ atitinka strateginio plėtros plano 4 prioritetas.</p> <p>VPS III prioritetą „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ atitinka strateginio plėtros plano 2 ir 3 prioritetai.</p> <p><i>Priemonių lygiu:</i></p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ atitinka strateginio plano priemones Nr. 1.1.3.1. „Didinti gyventojų verslumą“, 1.1.3.3. „Šeimos verslo skatinimas“, 1.1.3.4. „Kaimo sodybų plėtros skatinimas“, 2.1.1.1. „Sukurti prielaidas turizmo verslo vystymui“.</p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ atitinka strateginio plėtros plano priemones Nr. 1.1.3.1. „Didinti gyventojų verslumą“, 1.1.3.3. „Šeimos verslo skatinimas“, 1.1.3.4. „Kaimo sodybų plėtros skatinimas“, 2.1.1.1. „Sukurti prielaidas turizmo verslo vystymui“.</p> <p>VPS II prioriteto „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ atitinka strateginio plėtros plano priemones Nr. 4.1.1.2. „Parngti ir įdiegti lyderių ugdymo sistemą“, 4.1.1.3. „Skatinti pilietinį, tautinį, etninį sąmoningumą“.</p>	

		<p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ atitinka strateginio plėtros plano priemonės Nr. 1.2.1.2. „Užtikrinti kelių infrastruktūros kokybę (kelių rekonstrukcija, sankryžų įrengimas ir pan.), 1.2.1.4. „Plėtoti pėsčiųjų ir dviračių takus“, 1.2.2.2. „Plėsti bei modernizuoti vandentiekio ir nuotakų sistemas, gerinant geriamojo vandens kokybę“, 1.2.3.1. „Skatinti alternatyvios ir iš atsinaujinančių energetinių šaltinių išgaunamos šilumos ir elektros energijos gavybą ir naudojimą“, 2.2.2.2.-2.2.2.5.,</p> <p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ atitinka strateginio plėtros plano 4.1.1.3 „Skatinti pilietinį, tautinį, etninį sąmoningumą“, 4.2.1.3. „Žemaitijos identiteto stiprinimas“</p> <p>Šaltinis: http://www.telsiai.lt/go.php/Ilgalaikiai-planavimo-dokumentai627843 ().</p>
7.2 .	VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	<p>VPS sąsaja su Rietavo savivaldybės strateginiu plėtros planu iki 2016 metų (toliau – strateginiu plėtros planu).</p> <p><i>Prioritetų lygiu:</i></p> <p>Strateginiame plėtros plane yra nustatyti 3 prioritetai: 1 prioritetas „Socialinis saugumas, patogi ir švari gyvenamoji aplinka“, 2 prioritetas „Verslumo skatinimas ir investicijų pritraukimas“, 3 prioritetas „Žmonių kompetencijų didinimas ir tvarios bendruomenės kūrimas“ (www.rietavas.lt)</p> <p>VPS I prioritetą „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ atitinka strateginio plėtros plano 2 prioritetas.</p> <p>VPS II prioritetą „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ atitinka strateginio plėtros plano 3 prioritetas.</p> <p>VPS III prioritetą „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ atitinka strateginio plėtros plano 1 prioritetas.</p> <p><i>Priemonių lygiu:</i></p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ atitinka priemonės Nr. 2.1.1.2. „Skatinti pradėti ir išlaikyti verslą: teikti techninę/institucijos pagalbą, vykdyti norinčių pradėti verslą asmenų bei naujai veikiančių įmonių vadovų mokymus“, Nr. 2.1.2.2. „Sudaryti palankias sąlygas verslo subjektų (motelių, logistikos, prekybos ir kitų verslų) kūrimuisi prie magistralinio kelio A1 (Kaunas – Klaipėda) Girėnų, Spraudžio, Žadvainių gyvenviečių teritorijose“, 2.2.3.1. „Skatinti kaimo turizmo sodybų kūrimąsi“, 3.4.1.1. „Sukurti NVO įtraukimo į savivaldybei reikalingų paslaugų teikimą mechanizmą“ ir kt.</p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ atitinka priemonės Nr. 2.3.1.1. „Skatinti ūkių specializaciją“, 2.3.1.3. „Skatinti jaunųjų ūkininkų</p>

		<p>kūrimąsi“, „2.3.1.4. „Skatinti ir propaguoti žemės ūkio kooperacijos plėtrą savivaldybėje“, 2.3.1.5. „Skatinti žemės ūkio produktus perdirbančių įmonių kūrimąsi“, 2.3.1.6. „Skatinti pirminį žemės ūkio produkcijos perdirbimą“, 2.3.2.1. „Skatinti ekologiškos augalininkystės produkcijos gamybos plėtrą“, 2.3.2.2. „Skatinti netradicinių žemės ūkio kultūrų auginimą (pievagrybių, vaistažolių auginimas, uogininkystės, bitininkystės ir kt. vystymas)“.</p> <p>VPS II prioriteto „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ atitinka priemonę Nr. 3.1.1.2 „Remti NVO, siekiančias metodiškai įgyvendinti neformalų ugdymą“.</p> <p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ atitinka strateginio plėtros plano priemonės Nr. 1.1.1.1.-1.1.1.2., 1.1.2.2., 1.1.2.4. ir daugelį kitų priemonių, priskirtų strateginio plėtros plano 1.1., 1.2., 1.3. tikslams.</p> <p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ atitinka strateginio plėtros plano priemonę Nr. 3.2.3.2. „Skatinti gyventojų kultūrinės iniciatyvas finansuojant kultūros projektus“.</p> <p>Šaltinis: http://www.rietavas.lt/index.php?955962187</p>
7.3	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>VPS sąsaja su Telšių regiono plėtros planu 2014-2020 metams (toliau – regiono plėtros planu). 2015 11 30 d. Telšių regiono plėtros tarybos posėdyje buvo pristatyta Telšių ir Rietavo savivaldybių vietos plėtros 2014-2020 metų strategija. Posėdžio metu buvo pristatyta VVG teritorijos situacijos situacija, gyventojų nuomonės tyrimo rezultatai ir išryškinti gyventojų poreikiai (1) gyventojų (ypač jaunimo) nedarbas ir nedarbo mažinimas, kvalifikuotos darbo jėgos pritraukimas ir išlaikymas VVG teritorijoje, 2) verslumo ugdymas ir verslo plėtra, 3) švietimo, socialinių paslaugų, kultūros ir sporto bei visuomenės sveikatos priežiūros infrastruktūros ir veiklos plėtra; 4) kaimiškųjų vietovių aplinkos plėtojimas; 5) VVG teritorijoje esančio kultūros paveldo potencialo išnaudojimas; 6) socialinės atskirties mažinimas, senėjimo ir neįgalųjų problemos ir poreikiai), pristatyti Strategijos prioritetai, priemonės ir veiklos sritys, siektini rezultatai. 2015 11 30 d. sprendimu Nr. 51/10P-7 Telšių regiono plėtros taryba Strategijai pritarė.</p> <p><i>Prioritetų lygiu:</i></p> <p>Regiono plėtros plane yra numatyti 3 prioritetai: 1 prioritetas „Viešųjų paslaugų kokybė ir bendruomenės aktyvumas“, 2 prioritetas „Sanglaudos ekonominis didėjimas lyginant su šalimi“.</p> <p>VPS I prioritetą „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ atitiktens neturi.</p> <p>VPS II prioritetą „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ atitiktens neturi.</p> <p>VPS III prioritetą „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ atitinka regiono plėtros plano 1 ir 2 prioritetus.</p>

		<p><i>Priemonių lygiu:</i></p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ neturi atitikmenų regiono plėtros plane.</p> <p>VPS I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ neturi atitikmenų regiono plėtros plane.</p> <p>VPS II prioriteto „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ atitinka regiono plėtros plano priemonę Nr. 1.05.01.02. „Remti kultūrinių projektų, įtraukiant vaikus, jaunimą, kaimo bendruomenes, profesionalius menininkus ar atskirtį patiriančias grupes, įgyvendinimą“.</p> <p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ atitinka regiono plėtros plano priemones Nr. 1.01.01.01, 1.01.01.02 ir daugelį kitų priemonių, priskirtų regiono plėtros plano 1.01., 1.02., 1.03., 1.04., 2.02 ir 2.03. tikslams.</p> <p>VPS III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų testinimas“ atitinka regiono plėtros plano priemonę Nr. 1.05.01.02. „Remti kultūrinių projektų, įtraukiant vaikus, jaunimą, kaimo bendruomenes, profesionalius menininkus ar atskirtį patiriančias grupes, įgyvendinimą“.</p> <p>Šaltinis: http://www.lietuvosregionai.lt/lt/8/regiono-pletros-planas-253;118;133.html</p>
7.4 .	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	VPS nėra susijusi su ESBJS.
7.5 .	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	VVG teritorijoje viensektorės žuvininkystės VVG VPS nėra.

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>VVG veiklos teritorija Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse pasižymi teritorinį principą atitinkančiais bruožais (vieninga, socialiai nesusiskaldžiusi), tai palengvina sprendimų, būtinų vietovės tvarumui užtikrinti ir išlaikyti, priėmimą.</p> <p>Nustatant vietos plėtros svarbiausias problemas ir išteklius jai spręsti, laikomasi teritorinio vientisumo principo: problemos vertintos tiek vietovės, kaip nedalomos visumos, tiek seniūnijų lygiu. Tai leido kompleksiskai apžvelgti esamą situaciją, numatyti vietovės stipriąsias ir silpnąsias puses, paisyti bendrų lūkesčių. VVG, kaip žiedinei teritorijai, įtaką daro artimi Telšių, Plungės miestai, o taip pat tolimesni Klaipėdos, Šiaulių miestai, todėl siekiant išlaikyti vietovės kaimišką specifiką didelis dėmesys skiriamas išskirtinai VVG teritorijos vidinio potencialo stiprinimui – vietos ekonomikos bei gyvenimo sąlygų gerinimui.</p> <p>VVG teritorijos vientisumą lemia ir vietos gyventojų gyvenimo būdo ypatumai, siejami bendrų tradicijų, istorijos, savitumo. VVG bendruomenei ypač svarbūs yra bendruomeninės veiklos ir partnerystės principai, kuriais vadovaujantis bendruomenė aktyviai dalyvavo vietovės problemų nustatymo, ateities plėtros kryptių kūrimo procese. VVG bendruomenė suvokia save kaip socialiniais ryšiais susaistytą žmonių tinklą, kuriame palaikomi glaudūs tarpusavio ryšiai, o darnus bendradarbiavimas suteikia galimybes atskleisti nepanaudotas vietos plėtros perspektyvas, stiprinti socialinę sanglaudą bei išlaikyti bendromis pastangomis suformuotą vietovės identitetą – papročius ir kultūrą, patriotines vertybes.</p> <p>Vietos bendruomenės sutelkta veikla, aukšta bendravimo ir bendradarbiavimo kultūra, gerų socialinių santykių palaikymas – svarbūs aspektai ilgalaikės kaimo plėtros požiūriu. Darnus socialinių ir teritorinių ryšių palaikymas padėjo įvardinti bendruomenės lūkesčius, pasiruošti pokyčiams. VVG bendruomenė bendrų pastangų dėka numatė vietovės plėtros iššūkius ir suformavo priemones jiems pasiekti. Plėtros perspektyvas padėjo atskleisti išsami visos teritorijos gyventojų poreikių analizė, kryptingas bendravimas su vietos bendruomenės nariais bei aiškus jų poreikių įvardijimas susitikimų ir seminarų metu</p> <p>2015 metų sausio mėn. Telšių rajono savivaldybės vietovėse vykdytų seminarų metu su Telšių rajono savivaldybių seniūnijų gyventojais buvo analizuojamos ir aptariamoms vietinės problemos ir galimi jų sprendimo būdai: buvo nustatytos esamos problemos socialinėje, švietimo, susisiekimo, aplinkosaugos ir kitose srityje; nustatyta problemų sprendimo seniūnijoje 2007-2013 metais geroji patirtis; pasiūlyti potencialūs projektiniai sprendiniai. Rengiant strategijos dokumentą buvo atsižvelgta į seminarų metu gautus pasiūlymus. Iš viso buvo organizuota 10 renginių.</p> <p>2015 m. liepos-rugpjūčio mėn. Rietavo savivaldybėje vyko potencialiems projektų vykdytojams skirti informaciniai renginiai, kurių metu buvo diskutuojama dėl vietos plėtros strategijos kryptių, prioritetų ir priemonių. Iš viso buvo organizuoti 5 renginiai</p>
8.1.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Ryšys tarp vietovės gyvenimo kokybės ir vietos bendruomenės narių aktyvumo yra labai svarbus: nuoseklus bendruomeninės veiklos stiprinimas sutelkia gyventojus,</p>

	<p>bendruomenines organizacijas, verslo ir valdžios atstovus bendrai veiklai, partnerystės, panaudojant vietos išteklius, stiprinimui.</p> <p>Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių bendruomenė, siekdama tinkamai panaudoti vietos išteklius bei užtikrinti vietos interesų grupių bendradarbiavimą, išskyrė keletą svarbiausių prioritetų, kurie leis realizuoti vietovės plėtros potencialą įvairiais aspektais. Plėtotės kryptyse numatyta įvairinti ekonomines veiklas didinant darbo vietų skaičių bei skatinant užimtumą, tokiu būdu prisidedant prie žmogiškųjų išteklių (ypač jaunų žmonių) pritraukimo į kaimo vietoves. Naujos plėtros kryptys reikalaus įvairių interesų grupių bendradarbiavimo, gebėjimo veikti kartu, o tai didins VVG teritorijos gyvybingumą bei stiprins vietos gyventojų atsakomybę už ilgalaikę ir nenutrūkstamą teritorijos plėtrą.</p> <p>Telšių rajono VVG teritorija pasižymi rekreacijai tinkamų gamtos išteklių gausa. Šie gamtos turtai stiprina vietovės rekreacinį potencialą, daro įtaką viso Telšių regiono ekologinei darnai, kraštovaizdžio tvarumui. Be gamtinės aplinkos plėtotės suvokimo VVG pasižymi giliomis tautinio — žemaitiško — paveldo tradicijomis, turi unikalų kaimo kultūros paveldą. VVG parengta VPS užtikrins ilgalaikę ir tolygią plėtrą, skatins pridėtinės vertės kūrimą. VPS numatyta teikti paramą vietovės ekonomikos skatinimui, kuri apima verslų plėtrą, įvairias bendradarbiavimo tarp skirtingų sektorių iniciatyvas, investicijas į materialųjį turtą. Šių veiklų plėtojimas, grįstas glaudžiais partnerystės ryšiais, taps vietovės ekonominio stabilumo ir tolimesnio klestėjimo pagrindu.</p>
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>VPS rengimo procese šio principo buvo nuosekliai laikomasi, nes jis — vienas svarbiausių rengiant VPS: prie įvairių strategijos rengimo etapų prisidėjo VVG nariai – bendruomeninės organizacijos, verslininkai, vietos valdžios atstovai, vietos gyventojai ir organizacijos. VPS yra bendras VVG ir vietos bendruomenės bendradarbiavimo rezultatas.</p> <p>Telšių rajono VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizė bei stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių nustatymas buvo vienas iš ilgiausiai trukusių VPS rengimo etapų. Šiame rengimo etape aktyviai dalyvavo seniūnijų ir bendruomenių atstovai. Duomenys buvo renkami seniūnijų lygmeniu, todėl seniūnijų darbuotojai teikė įvairius duomenis, kurie leido kompleksiskai pažvelgti ne tik į Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių, bet ir į atskirų vietovių stiprybes ir silpnąsias puses.</p> <p>Gyventojų poreikių nustatymas ir prioritetų suteikimas vykdytas dviem pagrindiniais etapais: atliekant gyventojų poreikių analizę apklausos būdu bei organizuojant susitikimus su vietos gyventojais. Atliekant gyventojų poreikių analizę bei rengiant susitikimus buvo siekiama nustatyti vietos problemas, rasti sprendimus. Gyventojų poreikių tyrime savo nuomonę išsakė skirtingos interesų grupės (jaunimas, moterys, vyresnio amžiaus žmonės), tai suteikė galimybes geriau atsižvelgti į kiekvienos gyventojų grupės problemas. Susitikimų su gyventojais metu taikyti aktyvieji komunikavimo metodai (klausimų pateikimas, diskusijos, argumentavimas ir kt.), kurių dėka koncentruotai išgrynintos vietovės problemos leido sudaryti aiškų vietovės plėtros vaizdą.</p> <p>Nustatant VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis, principas „iš apačios į viršų“ turėjo lemiamą reikšmę, kadangi VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys pasirinkti atsižvelgiant į gyventojų poreikių tyrimo rezultatus bei susitikimuose Telšių rajono VVG teritorijos seniūnijose iškeltas opiausias vietos bendruomenei aktualijas: nedarbo problemos sprendimą, jaunimo užimtumo didinimą, būtiniausių paslaugų vietos bendruomenei organizavimą, infrastruktūros plėtrą, vietos bendruomenių tarpusavio</p>

	<p>bendradarbiavimą.</p> <p>Siekdama kuo efektyviau įgyvendinti principą „iš apačios į viršų“, 2015 m. sausio, liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais Telšių rajono VVG organizavo informacinius renginius Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės VVG teritorijos bendruomenėms, kur buvo pristatyti VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. VVG teritorijos bendruomenės pritarė pasirinktiems 2014–2020 m. VPS prioritetams, priemonėms ir veiklos sritims.</p> <p>Planuojant VPS įgyvendinimo etapus buvo atsižvelgta į VVG teritorijos bendruomenės išsakytas siūlymus 2015 m. birželio-rugpjūčio mėn. VVG organizuotuose informaciniuose renginiuose.</p> <p>Planuojant VPS įgyvendinimo finansinius išteklius principo „iš apačios į viršų“ laikymasis buvo užtikrintas atsižvelgiant į pateiktus projektinius pasiūlymus. Šiuose pasiūlymuose potencialūs būsimi vietos projektų vykdytojai nurodė, kaip planuojama prisidėjimą prie projekto įgyvendinimo: piniginiu įnašu ar įnašu natūra ir prisidėjimo procentinę išraišką nuo paramos dalies. VPS finansinis planas buvo pristatytas 2015 m. vasarą VVG organizuotame informaciniame renginyje VVG teritorijos bendruomenėms, kitoms organizacijoms.</p>
8.2.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Telšių rajono VVG ketina įtraukti į atskirus VPS įgyvendinimo procesus bendruomenines organizacijas, kitas NVO, taip pat kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus, veikiančius VVG teritorijoje. Vietos projektų tvirtinimas vyks VVG valdymo organo posėdžiuose. Valdymo organas sudarytas iš VVG teritorijos bendruomenės išrinktų atstovų, kurie atstovauja pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios sektoriui, bei atstovaujamos teritorijos interesams, todėl rengiant bei tvirtinant kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją, tvirtinant projektus bus atsižvelgiama į visos VVG teritorijos bendruomenės poreikius. Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas principo „iš apačios į viršų“ įgyvendinimas vyks užtikrinant informacijos sklaidą apie galimybę teikti vietos projekto paraišką. Informacija bus skleidžiama ne tik per oficialias viešinimo priemones, bet bus pasitelkiama VVG teritorijos bendruomenė – seniūnijų bendruomenių atstovai, kurie platins informaciją apie VVG organizuojamus kvietimus teikti vietos projektų paraiškas.</p> <p>Telšių rajono VVG neatsiribos nuo vietos bendruomenių įgyvendinant VPS kontrolę ir stebėseną. Kiekvienais metais visuotiniame VVG narių susirinkime bus pristatomi VPS įgyvendinimo rezultatai, atsižvelgiama į įgyvendinimo procesui bei jo kokybei išsakytas pastabas. VPS įgyvendinimo stebėjimą ir kontrolę vykdys Telšių rajono VVG valdybos paskirti atstovai, kurie stebėdami VPS įgyvendinimo procesą bei įsiklausydami į Telšių rajono VVG teritorijos bendruomenės poreikius bei lūkesčius, teiks aktualias pastabas ir svarbius patarimus VPS įgyvendinimo procesui.</p> <p>Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas: organizuojant mokymus, konferencijas, bei informacinius renginius, bus atsižvelgiama į vietos bendruomenės išsakytą poreikį šioms VVG teikiamoms paslaugoms. Telšių rajono VVG, įvertindama vietos projektų įgyvendinimo kokybę, aktyvinimo veiklas orientuos į sritis, kuriose bus jaučiamas didžiausias poreikis.</p>
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>VPS rengimo metu partnerystė tarp pilietinės, verslo ir vietos valdžios buvo stiprinama šiomis priemonėmis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Telšių rajono VVG valdymo organas suformuotas atsižvelgiant į pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystės stiprinimą. Telšių rajono

	<p>VVG nariai, siekdami stiprinti partnerystės principą, kandidatus į valdymo organą proporcingai siūlė iš visų trijų sektorių. Toks Telšių rajono VVG narių siūlymas rodo stiprų partnerystės suvokimą ir siekį jį išlaikyti bei stiprinti.</p> <p>Telšių rajono VVG, vykdydama gyventojų poreikių tyrimą ir susitikimus su vietos bendruomenėmis seniūnijose, sėkmingai įtraukė pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus į svarbiausią VPS rengimo etapą – VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių nustatymą (2015 metų sausio mėn. Telšių rajono savivaldybės vietovėse vykdytų seminarų metu su Telšių rajono savivaldybių seniūnijų gyventojais buvo analizuojamos ir aptariamos vietinės problemos ir galimi jų sprendimo būdai: buvo nustatytos esamos problemos socialinėje, švietimo, susisiekimo, aplinkosaugos ir kitose srityje; nustatyta problemų sprendimo seniūnijoje 2007-2013 metais geroji patirtis; pasiūlyti potencialūs projektiniai sprendiniai. Rengiant strategijos dokumentą buvo atsižvelgta į seminarų metu gautus pasiūlymus. Iš viso buvo organizuota 10 renginių; 2015 m. liepos-rugpjūčio mėn. Rietavo savivaldybėje vyko potencialiems projektų vykdytojams skirti informaciniai renginiai, kurių metu buvo diskutuojama dėl vietos plėtros strategijos krypčių, prioritetų ir priemonių. Iš viso buvo organizuoti 5 renginiai)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Telšių rajono VVG, vykdydama vietos bendruomenės aktyvinimo veiklas, siekė, kad visuose aktyvinimo veiklose (mokymuose, informaciniuose renginiuose, konferencijose, dalykiniuose susitikimuose) dalyvautų pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai iš Telšių ir Rietavo savivaldybių kaimiškųjų vietovių.
8.3.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendinant VPS Telšių rajono VVG sieks toliau užtikrinti konstruktyvią pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystę sėkmingos bei tvarios Telšių rajono savivaldybės bei Rietavo savivaldybės plėtros labui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VPS įgyvendinimo laikotarpiu Telšių rajono VVG valdymo organas išlaikys proporcingą pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovavimą. • Įgyvendinant VPS bus organizuojami susitikimai su vietos bendruomenėmis siekiant pristatyti VPS įgyvendinimo eigą, paskatinti vykdyti vietos projektus. Į susitikimus bus kviečiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai. • Į VPS įgyvendinimo stebėjimą ir kontrolę bus įtraukiami pilietinės visuomenės, verslo, jaunimo ir vietos valdžios atstovai, t.y. bus iš šių sektorių atstovų bus sudarytas patariamoji stebėsenos darbo grupė. • Į gyventojų aktyvinimo veiklas bus savanorystės pagrindais įtraukiami pilietinės visuomenės, jaunimo, verslo ir vietos valdžios atstovai, kurie savanorystės pagrindu dalyvaus aktyvinimo veiklose, dalinsis patirtimi ir tokiu būdu padidins priemonių ir veiklos sričių patrauklumą gyventojams.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Inovacijų principas yra vienas iš svarbiausių LEADER metodo principų, skatinantis novatorišką kaimo plėtrą, todėl šiame VPS rengimo procese, atsižvelgiant besiformuojančias savanorystės tendencijas, buvo pasitelkta nauja regione savanorystės praktika, kuri pasireiškė savanorių (bendruomenių narių) pagalba atliekant vykdant gyventojų apklausą, kviečiant gyventojus į susirinkimus.</p> <p>VVG, siekdama realizuoti inovacijų principą, taip pat sudarė geras sąlygas bendradarbiavimui tarp skirtingų institucijų ir organizacijų, verslo ir vietos valdžios. Inicijuodama vietovės plėtros kryptis, VVG palaikė glaudžią partnerystę tarp viešojo ir privataus sektoriaus, numatė verslo plėtros perspektyvas ir galimybes. Poreikį plėtoti ir</p>

	<p>skatinti ekonomines veiklas kaime patvirtino ir aktyvus bendruomenės dalyvavimas: gyventojų nuomonės tyrimas, susitikimai su jais seniūnijose, idėjų mainai tarp vietos gyventojų ir valdžios atstovų tapo mobilizuojančia priemone siekiant darnios, novatoriškos plėtros, ieškant naujų bendruomenės poreikius atitinkančių kaimo plėtros sprendimų. Visi šie veiksmai padėjo ne tik parengti išsamią VPS, bet ir ją diferencijuoti, atsižvelgiant į vietovės specifiką, kultūrinį, socialinį, ekonominį kontekstą. VPS rengėjai numatė, jog išsamus vietovės plėtros poreikių įvardijimas suteiks galimybes įgyvendinti šias inovacijas: kurti ir plėtoti vietos rinkos poreikius atitinkančias ekonomines veiklas; vykdyti efektyvią, lanksčią gyventojų užimtumo politiką; naujų veiklų įgyvendinimo pagrindu kurti naujas žinias ir jomis efektyviai dalytis bendruomenės viduje, siekiant plėsti vietos partnerystę ir bendradarbiavimą tarp skirtingų sektorių; sudaryti geras sąlygas jaunimui įsikurti ir išsilaikyti teritorijoje; skatinti vietos plėtrą ir konkurencingumą tarptautiniu ir vietos mastu; atnaujinti tradicinį kaimo įvaizdį ir kt.</p>
8.4.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Inovacijų principo bus laikomasi ir užtikrinant efektyvią VPS įgyvendinimo veiklą. Vietos projektų atrankos metu bus taikomos naujausios informacinės ir komunikacinės technologijos, naujumo principas įgyvendinamas mažinant informacinę izoliaciją tarp skirtingų VVG vietovių, užtikrinant, jog projektų atranka vyktų bendradarbiaujant politikos, vietos valdžios, bendruomenės atstovams. Tokiu būdu vykdoma atranka leis stiprinti bendruomeninius ryšius, garantuoti atvirą ir skaidrų projektų atrankos procesą. Parengtų vietos projektų įgyvendinimo metu bus stengiamasi palaikyti sąveiką tarp skirtingų gyventojų, verslo, jaunimo, valdžios segmentų, siekiant įsitikinti projektų įgyvendinimo intensyvumu, vietos poreikių tenkinimo, projektinių veiklų koordinavimo sėkme. Bendradarbiavimo metu bus kuriami ir plėtojami įvairiausi efektyvios veiklos metodai, ieškoma bendrų sprendimų projektų įgyvendinimo efektyvumui užtikrinti, skatinamas atvirumas, siekiant visapusiško bendruomenės įsitraukimo. Projektų rezultatų sklaida bus užtikrinama remiantis visuotinio principu: informacija apie Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių teritorijoje vykdytus projektus pasitelkiant viešinimo veiklas, modernias informacines technologijas bus prieinama visoje VVG teritorijoje, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietovės, socialinės padėties ir kt.</p>
8.5.	<p>Integruoto požiūrio principas:</p>
8.5.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS: Telšių rajono VPS – tai dokumentas, kurio pagrindu vykdoma tvari Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės kaimiškųjų vietovių plėtra, todėl rengiant VPS ypatingas dėmesys skirtas integruoto požiūrio principui. Norėdami ištirti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių situaciją buvo taip pat atliktas gyventojų nuomonės tyrimas. Iš tyrimo rezultatų matyti, kad Telšių rajono VVG teritorijos gyventojai mato įvairias socialinių, ekonominių, jaunimo sektorių problemas, kurių sprendimo būdai atsispindi VPS. Rengiant VPS buvo organizuojami susitikimai seniūnijose su vietos gyventojais, susitikimuose buvo aptariama atskirų seniūnijų padėtis socialinėje, ekonominėje, aplinkosaugos, informacinių technologijų ir kultūrinėje srityse. VPS integruoto požiūrio principo laikymuisi ypatingą reikšmę turėjo VVG organizuojami atskiri susitikimai su tikslinėmis grupėmis: jaunimo, verslo, neįgaliųjų organizacijų, sporto, organizacijų, užsiimančių gamtos apsauga, gamtinių išteklių apsauga, atstovais. Susitikimų metu nustatytoms atskirų sektorių problemoms spręsti tarpusavyje susiejome galimus sprendinius – Telšių rajono VVG VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys tarpusavyje siejasi ir papildo viena kitą, tačiau kartu sprendžia atskirų</p>

	socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemas. Svarbus dėmesys buvo skirtas finansavimo šaltinių akumuliacijai bendroms problemoms spręsti savivaldos ir vietos bendruomenių lygmenyje.
8.5.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Siekiant integruotai – tarpusavyje susietai ir nuosekliai, spręsti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemas, įgyvendinant VPS bus organizuojami kvietimai pagal atskiras VPS priemones, atsižvelgiant į atskirų sektorių tematiką bei susitikimuose su VVG teritorijos gyventojais išsakytą aktualų poreikį, kuris savo ruožtu buvo integruotas į priemonių ir veiklos sričių turinį.</p> <p>Planuojama, pareiškėjai, siekdami spręsti jų vietovės problemas, bendradarbiaus su vietos savivaldos institucijomis, tokiu būdu bendrai prisidedami prie lokalių problemų efektyvesnio sprendimo.</p> <p>Tokiu būdu kiekvienos priemonės projektai per integruoto požiūrio principą spręstų ne atskiro sektoriaus problemas, o darys įtaką įvairių sektorių plėtrai, taigi vietos plėtros strategija turės daugiasektorinį pobūdį, t.y. sujungs ekonomikos, socialinio, kultūros ir aplinkos sektorių veiklų poveikį. Bendradarbiaujant visoms priemonėms, bus sukurta nauja pridėtinė bendros veiklos vertė.</p>
8.6.	Tinklo veiklos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Dalyvaujant VVG tinkle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telšių rajono VVG yra Lietuvos VVG tinklo narė nuo 2008 m. Aktyviai dalyvauja tinklo veikloje, teikia pasiūlymus, dalyvauja posėdžiuose (buvo dalyvis). <p>Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telšių rajono VVG kartu su VVG „Nemunas“ įgyvendino projektą „Patirtinio refleksyvaus mokymo taikymo vietos bendruomenėse metodikos parengimas ir išbandymas“; Šiuo projektu sukurta metodinė priemonė darbui su vietos bendruomenėmis siekiant pilietinės ir demokratinės visuomenės stiprinimo. Projekte plėtojama unikali partnerystė tarp visuomeninių organizacijų, verslo, savivaldos ir profesionalų veikiančių bendruomenėse. Ši partnerystė leido eksperimentuoti ir sukurti pragmatišką, bet tuo pat metu modernų požiūrį į darbą su vietos bendruomenėmis (buvo partneris). - Bendradarbiaujant su Rietavo iniciatyvų vietos veiklos grupe įgyvendino projektą „Pieno kelias“ (buvo partneris). - Yra pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Utenos vietos veiklos grupe, Vakarų Lietuvos vietos veiklos grupe, Raseinių vietos veiklos grupe. - Buvo aplankyti įgyvendinti projektai ir dalyvauta renginiuose Kretingos, Kelmės, Klaipėdos, Rietavo, Raseinių, Ukmergės, Utenos, Ignalinos, Druskininkų, Alytaus, Mažeikių, Skuodo kaimiškose vietovėse. <p>Bendradarbiaujant su kitomis užsienio VVG ar kitomis su vietos plėtros skatinimo veikla susijusiomis organizacijomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telšių rajono VVG ir Švedijos Leader Folkungaland bei VŠĮ Telšių jaunimo centro tarptautinis projektas „Jaunimas — kaimo plėtros procesuose“, kuris finansuotas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“. Projekto metu parengti siūlymai apie jaunimo įsitraukimo galimybes į kaimo plėtros procesus (buvo partneris). - Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys, bei ketinimo bendradarbiauti protokolai su Italijos, Slovakijos, Portugalijos, Kroatijos, vietos veikos grupėmis.
8.6.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

	<p>Dalyvaujant VVG tinkle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telšių rajono VVG inicijuos Telšių apskrities VVG reguliarių susitikimų organizavimą, siekiant tarpusavyje pasitarti dėl neaiškumų, kilusių įgyvendinant VPS. <p>Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telšių rajono VVG ketina inicijuoti partnerystės sutarčių pasirašymą su Telšių apskrities VVG, siekiant darnios Telšių apskrities plėtros 2014–2020 metais. Kitų žymių veiklų tinklaveikai vykdyti su kitų regionų VVG nenumatyta, bus koncentruojamasi į tinklaveiką regiono mastu. <p>Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos VVG:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Telšių rajono VVG ketina dalyvauti užsienio VVG inicijuojamuose projektuose, skleisti ir keisti informaciją apie VVG veiklos rezultatus. Kitų žymių veiklų tinklaveikai vykdyti su užsienio VVG nenumatyta.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<p>Principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Vietos finansavimo ir valdymo principo, mažinančio vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitikimų laikymasis užtikrinamas tarpusavyje bendradarbiaujant vietos valdžios atstovams, verslui ir pilietinei visuomenei. Rengiant VPS buvo rengiami VPS rengimo darbo grupės posėdžiai Telšiuose ir Rietave, kurių metu buvo ieškoma būdų vykdyti tvarią Telšių rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės kaimiškųjų vietovių plėtrą.</p> <p>Formuojant VPS prioritetus, priemonės ir veiklos sritis diskusijose taip pat aktyviai dalyvavo verslo sektorius. Diskusijų metu buvo tariamasi dėl finansavimo galimybių verslo sektoriui. Susitikimuose su VVG teritorijos gyventojais buvo akcentuojama, kad 2014–2020 m. VPS ypatingas dėmesys bus skiriamas darbo vietas kuriantiems vietos projektams, todėl potencialūs vietos projektų vykdytojai buvo raginami ieškoti naujų iniciatyvų bei naujų vietos projektų bendrojo finansavimo būdų.</p> <p>2007–2013 m. VPS įgyvendinimo pradžioje visuomenės požiūris į bendruomeninį judėjimą bei <i>Leader</i> programą buvo nepalankus vietos iniciatyvoms. Įgyvendindama 2007–2013 m. VPS ir rengdamasi 2014–2020 metų projektų įgyvendinimui Telšių rajono VVG sugebėjo pakeisti visuomenės požiūrį į bendruomeninį judėjimą bei vietos iniciatyvas – visuomenė žymiai palankiau vertina bendruomenių veiklą, aktyviau dalyvauja bendruomeniniame judėjime. Toks palankus vietos bendruomenės požiūris bei veikimas kartu užtikrins projektų lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimą įgyvendinant projektų veiklas. Rengiant 2014–2020 m. VPS buvo kuriami ir stiprinami ryšiai tarp skirtingų vietos plėtros veikėjų, siekiant realių Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių teritorijos kaimiškųjų vietovių plėtros rezultatų. Šių ryšių kūrimo priemonės – susitikimai su vietos bendruomenėmis, strategijos kūrimo darbo grupės posėdžiai ir kt. 2015 m. I-III ketvirčiuose vyko Telšių rajono bendruomenių ir Rietavo savivaldybės bendruomenėms atstovams skirti informaciniai renginiai. Ypatingas dėmesys buvo skirtas vietos valdžios, verslo ir pilietinės visuomenės sektorių atstovų tarpusavio bendravimo aktyvinimui bei bendradarbiavimui, nes būtent šių sektorių bendradarbiavimas užtikrina realius Telšių rajono VVG teritorijos plėtros rezultatus.</p> <p>Įgyvendindama 2007–2013 m. VPS Telšių rajone buvo pastebėta, kad vietos bendruomenės matė savo vietos problemas, neatsižvelgdamos į bendrą rajono kontekstą. Visgi rengiant 2014–2020 m. VPS Telšių rajone ir Rietavo savivaldybėse jau nebebuvo sudėtinga priderinti ilgalaikės plėtros strateginius sprendimus prie aktualių vietos poreikių tenkinimo, kadangi vietos bendruomenės jau perprato specifiką ir atsižvelgė tiek į savo, tiek ir į viso Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės kontekstą ir ieškojo galimybių spręsti vietos problemas kartu prisidedant prie Telšių</p>

	rajono savivaldybės ir Rietavo savivaldybės plėtros.
8.7.2.	<p>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės vietos projektų finansavimo mechanizmų paieška ir kūrimas bus užtikrintas skatinant projektų vykdytojus ieškoti privačių finansavimo šaltinių, aktyviau įtraukiant verslo sektoriaus atstovus. Taip pat bus raginama vietos bendruomenės skatinti savanorystę vietos projektų veiklose. Telšių rajono VVG skatins vietos projektuose atrasti galimybių suvienyti partnerių išteklius – tiek finansinius, tiek žmogiškuosius, tiek materialiuosius. Projektų vertinimo kriterijuose akcentuojamas naudos už pinigus aspektas. Atsižvelgiant į Telšių rajono VVG teritorijos bendruomenės sąmoningumą sprendžiant vietos ir savivaldybių kaimiškųjų vietovių problemas, pareiškėjai taip pat turės galimybę prašyti finansavimo iš vietos savivaldos institucijų, atitinkamai gaudami savivaldybės Tarybos pritarimą finansavimo skyrimui. Telšių rajono VVG remis ir skatins šį finansavimo pritraukimo būdą.</p>
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Telšių rajono VVG nuolatos skiria ypatingą dėmesį VVG teritorijos jaunimui: siekia įtraukti į VVG veiklą, ieško jaunimo problemų sprendimo būdų, motyvuoja jaunimą dalyvauti Telšių rajono plėtroje. Įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, Telšių rajono VVG rėmė jaunimo iniciatyvas, skyrė paramą projektams, kurios pagrindiniai naudos gavėjai buvo Telšių rajono jaunimas. Šiai problemai spręsti labai padėjo VŠĮ „Telšių jaunimo centras“, kuris veiklą vykdė kaime ir ten įgyvendino projektus.</p> <p>VVG, įgyvendindama projektus jaunimui, siekė išsiaiškinti jaunų žmonių lūkesčius ir poreikius. Jaunimas kartu su jaunimo darbuotojais parengė siūlymus „Telšių rajono jaunimo įsitraukimo galimybių į kaimo plėtros procesus“.</p> <p>Jauni žmonės dalyvavo atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę, taip pat dalyvavo informaciniuose renginiuose, kuriuose išsakė savo pozicijas dėl planuojamų VPS prioritetų ir priemonių. Susitikimuose atskirai nebuvo fiksuota, tačiau galima teigti, jog dalyvavo abi jaunimo amžiaus grupės (iki 29 m., 30-40 metų amžiaus). Rengiant analizę atsižvelgta į gyventojų poreikių tyrimo rezultatus. Jaunų žmonių poreikių nustatymui ir poreikių prioritetų nustatymui lemiamą reikšmę turėjo Telšių rajono VVG susitikimuose su vietos bendruomenėmis dalyvavusių jaunų žmonių nuomonė. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys buvo pasirenkamos atsižvelgiant į Telšių rajono ir Rietavo savivaldybės situacijos analizę jaunimo problemų sprendimo prizmę. VPS priemonėse tarp tikslinių grupių ir vertinimo kriterijų dažnai minima jaunimo kategorija.</p>
8.8.2.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Telšių rajono VVG, išlaikydama savo veiklos prioritetą – skatinti jaunimo įsitraukimą į darnią VVG teritorijos plėtrą, - VPS įgyvendinimo metu ir toliau sieks konstruktyvaus jaunimo įtraukimo į kaimo plėtros procesus. Įgyvendinant VPS, Telšių rajono VVG sieks pereiti nuo tradiciškai susiklosčiusių nuostatų apie jaunimo norus ir poreikius link jaunimo siekių ir išpareigojimų skatinimo veikti bei atstovauti savo šeimos, bendruomenės, gyvenamosios vietovės ir šalies reikalams. VPS akcentuojama ne tik rūpinimasis jaunimo laisvalaikio, bet ir jaunimo užimtumo skatinimu, kad kiekvieno jauno žmogaus darbas – indėlis šeimoje, darbovietėje, bendruomenėje taptų žinomu, aiškiu ir prasmingu. Tuo tikslu projektų atrankos kriterijuose yra svarbūs kriterijai jaunimo atžvilgiu: turi būti kuriamos darbo vietos jaunimui, projektinėse veiklose turi dalyvauti jaunimas. Tokiu būdu visa VPS žymia dalimi orientuojama į Jaunimo amžiaus grupę.</p>

	<p>Remiantis 2007–2013 m. VPS įgyvendinimo patirtimi, kvietimų teikti vietos projektų dokumentacija bus tvirtinama valdymo organo posėdžiuose, taigi jaunimo atstovai turės lygias teises balsuojant ir priimant sprendimus dėl aktualios dokumentacijos redakcijos, svarbiausių kriterijų kviečiant teikti vietos projektų paraiškas. Bus rengiami informaciniai renginiai, kurių metu bus pristatomos galimybės teikti vietos projektų paraiškas. Šiuose informaciniuose renginiuose bus kviečiami dalyvauti jauni žmonės, jie bus skatinami teikti vietos projektų paraiškas ir įgyvendinti vietos projektus, skirtus Telšių rajono jaunimo interesų tenkinimui, problemų sprendimui.</p> <p>Vykdamas vietos projektų atranką – atliekant vietos projektų administracinį, tinkamumo ir pirmumo vertinimo etapus, VVG darbuotojai atliks svarbų vaidmenį, taigi jaunimo atstovai aktyviai dalyvaus šiame vietos projektų atrankos etape.</p> <p>Telšių rajono VVG neatsiribos nuo jaunimo įgyvendinant VPS kontrolę ir stebėjimą. Kiekvienais metais visuotiniame Telšių rajono VVG narių susirinkime bus pristatomi VPS įgyvendinimo rezultatai, atsižvelgiama į įgyvendinimo procesui bei jo kokybei išsakytas jaunimo atstovų pastabas. VPS įgyvendinimo stebėjimą vykdys Telšių rajono VVG bendruomenės išrinkti atstovai, tarp kurių bus ir jaunų žmonių. Šie atstovai stebėdami VPS įgyvendinimo procesą bei įsiklausydami į Telšių rajono VVG teritorijos bendruomenės poreikius bei lūkesčius teiks aktualias pastabas ir svarbius patarimus VPS įgyvendinimo procesui.</p> <p>Vykdamas VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas – organizuojant mokymus, konferencijas, informacinius renginius, bus atsižvelgiama į Telšių rajono VVG teritorijos jaunų žmonių išsakytą poreikį šioms VVG teikiamoms paslaugoms. Telšių rajono VVG, įvertindama vietos projektų įgyvendinimo kokybę, aktyvinimo veiklas orientuos į sritis, kuriose bus jaučiamos didžiausias poreikis.</p> <p>Įgyvendinant bei administruojant VPS, Telšių rajono VVG įtraukė jaunus žmones į VVG valdymo organo veiklą, kviesdama teikti vietos projektų paraiškas, aktyvindama atrenkant vietos projektus bei pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ar vykdant VPS įgyvendinimo stebėjimą bei įsijungiant į VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas.</p> <p>Organizuojant VVG valdymo organo darbą, Telšių rajono VVG į šį svarbų VVG veiklos organizavimą bus įtraukti jauni žmonės (nuo 14 iki 29 m., nuo 30 iki 40 m.).</p> <p>Jauni asmenys nuo 14 iki 29 metų (įskaitytinai) dalyvaus VVG valdymo organo darbo organizavime, savanorystės pagrindais vykdydami gyventojų aktyvinimo veiklas (dalyvaus asmeniniuose ir masiniuose susitikimuose su potencialiais pareiškėjais, darys pranešimus susijusiuose renginiuose).</p> <p>Jauni asmenys nuo 30 iki 40 metų (įskaitytinai) taip pat dalyvaus VVG valdymo organo darbo organizavime, savanorystės pagrindais vykdydami gyventojų aktyvinimo veiklas (dalyvaus asmeniniuose ir masiniuose susitikimuose su potencialiais pareiškėjais, darys pranešimus susijusiuose renginiuose):</p> <p>Jaunų žmonių įtraukimas į VVG valdymo organo veiklą užtikrins, kad jų interesai būtų atstovaujami konstruktyviai. Svarbiausiuose VPS administravimo ir įgyvendinimo procesuose jaunų žmonių atstovai turės svarų žodį.</p>
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<p>VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Kultūra, ypač stiprų identitetą nacionaliniu mastu turinti žemaitiška kultūra, – labai svarbus Telšių rajono VVG teritorijos plėtros veiksnys.</p> <p>Siekiant nustatyti VVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius, atlikta vietovės kultūros išteklių analizė, įvertinant kultūros išteklių pakankamumą gyventojų kultūrinių poreikių tenkinimui, vietos bendruomenės gebėjimą organizuoti tradicinius</p>

	<p>renginius, tokiu būdu išsaugant Žemaitijos, kaip regiono, unikalumą. Siekiant numatyti VPS prioritetus ir priemones bei veiklos sritis, kurios stiprintų VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didintų jų kūrybingumą, bendruomeninę veiklą ir pilietiškumą, vykdytos aktyvios diskusijos su bendruomenės nariais susitikimų seniūnijose metu. Susitikimuose su vietos gyventojais aptartos kultūros išteklių infrastruktūros, tradicinių kultūros renginių plėtros galimybės, siekiant skatinti ir palaikyti vietos bendruomenės kūrybingumą, lyderių ugdymą, užtikrinti nenutrūkstamą dalyvavimą kultūrinėje veikloje. Užtikrinant interesų grupių atstovavimą, vietos plėtros kryptys kultūros srityje aptartos su vietos valdžios ir verslo atstovais.</p>
8.9.2.	<p>VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS: Kultūrinės veiklos palaikymas bus užtikrintas ir strategijos įgyvendinimo metu. Vykdamas Telšių rajono ir Rietavo savivaldybių gyventojų aktyvinimo veiklas bus įtraukiami įvairaus amžiaus, socialinio statuso, tautybės žmonės jų neišskiriant, o suvokiant kaip vieningos, nesusiskaldžiusios bendruomenės dalyvius. Visapusiška vietovės puoselėjimo patirties sklaida taip pat bus užtikrinama rengiant informacinius renginius, skirtus visai VVG bendruomenei. Jų metu vietos gyventojai galės pasidalyti savo pastebėjimais dėl VPS įgyvendinimo efektyvumo, aktyviai diskutuoti, keliant probleminius klausimus, ugdant lyderius, akcentuojant kūrybiškumo gebėjimus. Vietos gyventojų susitelkimas, domėjimasis bendromis problemomis ir plėtotės galimybėmis stiprins bendruomenę iš vidaus, didins pilietiškumo jausmą, stiprins kultūrinę tapatybę.</p>
8.10.	<p>Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):</p>
8.10.1.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS: Aplinkos situacija VVG teritorijoje buvo tirta, vykdamas pirminių duomenų surinkimą ir analizę (vykdytas gyventojų nuomonės tyrimas, kurio pagrindiniai rezultatai aprašyti VPS 2.2 skyriuje), antrinių duomenų šaltinių analizę (VPS 2.2-2.6 skyriai). VPS I ir III prioritetų priemonės „Ne žemės ūkio verslo plėtra“, Priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“, „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“, „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“, „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“) turės didžiausią teigiamą VVG teritorijos darniam vystymuisi poveikį ir priemonės, veiklos sritys turės tiesioginės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi. Kitos priemonės („Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“) bus neutralios darnaus vystymosi atžvilgiu arba jų poveikis bus labai nežymus. Priemonių, kurios turėtų tiesioginės neigiamos įtakos darniam vystymuisi, VPS nėra numatyta.</p>
8.10.2.	<p>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Darnaus vystymosi principų palaikymas ir užtikrinimas yra vienas svarbiausių vietovės plėtros veiksmų. Todėl šių principų bus laikomasi ir VPS įgyvendinimo metu. Telšių rajono VVG darnų vystymąsi traktuoja kaip ekonomikos, socialinės plėtros ir aplinkos apsaugos tikslų derinimą. Darnus vystymasis lemia ekonomikos įvairinimą, teisingumą ir socialinę sanglaudą, aplinkos apsaugą ir išmintingą išteklių panaudojimą. Poreikis užtikrinti darnų vystymąsi VVG teritorijoje buvo akcentuotas tiek susitikimų su vietos gyventojais metu, tiek bendraujant su valdžios ir verslo atstovais. Aplinkos situacijos vertinimas atliktas visų pirma akcentuojant gyventojų gerovę, sudarant sąlygas realizuoti žmogiškąjį potencialą išplėtotėje, saugioje aplinkoje, kuri leistų įgyvendinti bendruomenės siekius ir tikslus, tinkamai realizuoti save ekonominėje ir kūrybinėje veikloje, visuomeniniame gyvenime.</p>

	<p>Siekis užtikrinti darnų vystymąsi buvo vienas pagrindinių VPS prioritetų: poreikis gerinti kaimiškųjų vietovių gyvenimo kokybę Telšių rajono savivaldybėje ir Rietavo savivaldybėje ir taip prisidėti prie darnios savivaldybių plėtros. Šios kryptys atitinka Nacionalinės darnaus vystymo strategijos iki 2020 metų tikslus.</p> <p>Darniam vystymuisi ekonominėje, socialinėje ir aplinkosaugos srityse VVG teritorijoje įtakos turės VPS suformuoti prioritetai, priemonės bei veiklos sritys. Ypač stiprų poveikį turės VPS I prioritetas „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ ir VPS III prioritetas „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“, kuriais siekiama didinti užimtumą ir atnaujinti kaimo infrastruktūrą:</p> <p>a) VVG teritorijos darniam vystymuisi tiesioginės teigiamos įtakos turės šios priemonės ir veiklos sritys:</p> <p>I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ ir šios priemonės veiklos sritys: „Parama ne žemės ūkio verslui pradėti“; „Parama ne žemės ūkio verslui plėtoti“, taip pat Parama ne žemės ūkio verslui socialiniam ir bendruomeniniam verslui“</p> <p>Taip pat I prioriteto „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-2)</p> <p>III prioriteto „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-4) bei šios priemonės veiklos sritys: „Parama investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą“; „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“; „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo ir (arba) energijos efektyvumo didinimas“.</p> <p>b) Darnaus vystymosi atžvilgiu neutralios bus šios VPS priemonės ir veiklos sritys:</p> <p>II prioriteto „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5).</p> <p>c) VVG teritorijos darniam vystymuisi tiesioginės neigiamos įtakos VPS suformuotos priemonės ir veiklos sritys neturės. Vietos projektų įgyvendinimo metu projektų vykdytojams bus teikiamos konsultacijos darniojo vystymosi klausimais: aplinkos išsaugojimu, vietos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimu, verslo plėtra ir kt. Be to, esant poreikiui, bus teikiama ir visokeriopa metodinė pagalba asmenims, susidūrusiems su projektų įgyvendinimo sunkumais, pavyzdžiui, teisingu aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimu.</p> <p>Telšių ir Rietavo savivaldybių VPS rezultatų sklaidos metu, projektams, kurie prisidės prie darniojo vystymo iniciatyvų, bus skiriamas ypatingas dėmesys. Informacija apie šių projektų įgyvendinimą pasieks visą VVG bendruomenę, kadangi ji bus skleidžiama ne vien informacinių technologijų pagalba, bet ir tiesiogiai, informavimo funkcijas patikint seniūnijų, vietos valdžios, verslo atstovams (pavyzdžiui, informacijos sklaida susirinkimų metu, vietos gyventojų lankymosi vietose ir kt.).</p> <p>Telšių rajono VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus imamasi integruotų veiksmų, kurie paskatins vietos bendruomenę veikti kartu. VPS numatytos veiklos kryptys, gerinsiančios gyvenimo kaime sąlygas, užtikrinsiančios verslo ir partnerystės iniciatyvų įgyvendinimą, skatins aktyvų bendruomenės narių dalyvavimą bei norą kiekvienam prisidėti prie modernaus, aplinką tausojančio kaimo plėtros iniciatyvų.</p> <p>VPS įgyvendinimo etape (kvietimų teikti vietos projektus metu) bus numatyti reikalavimai vietos projektų vykdytojams pagrįsti, kad vietos projektas neturės neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei, vietos projektų įgyvendinimo metu bus teikiama metodinė pagalba vietos projektų vykdytojams, susiduriantiems su aplinkos apsaugos reikalavimais; VPS rezultatų</p>
--	--

	<p>sklaidos metu bus papildomai informuojama apie vietos projektus, kurių rezultatai prisideda prie darnaus vystymosi ir (arba) gerina aplinkos būklę. VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus akcentuojama ir gyventojai raginami imtis integruotų veiksmų, telkiančių VVG teritorijos vietos gyventojus veikti kartu, siekiant VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo.</p>
8.11.	<p>Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas</p>
8.11.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Siekdama moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo dėl tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeiminių padėties, lytinės orientacijos, Telšių ir Rietavo rajonų VPS rengimo procesas buvo organizuotas atvirai, skaidriai bei viešai. Vietos plėtros strategijos rengime galėjo dalyvauti visi norintys ir įvairias sritis atstovaujantys vietos gyventojai, neatsižvelgiant į jų tautinę kilmę, religiją ar įsitikinimus, negalią, amžių, šeiminių padėtį, lytinę orientaciją. Informaciniai renginiai pagal galimybes buvo specialiai organizuojami lengvai neįgaliesiems pasiekiamose patalpose pirmuose pastatų aukštuose.</p>
8.11.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Lygių galimybių principo įgyvendinimą užtikrina Telšių VVG sudėtis. VVG valdymo organas sudarytas taip, jog būtų išlaikomos lygios vyrų ir moterų galimybės (40:60, tai yra, mažiausiai 40 proc. nesvarbu, kurios lyties atstovų), tai pat į VVG valdymo organą įtrauktas tam tikras jaunimo iki 29 m. ir jaunų žmonių iki 40 m. skaičius. VVG valdymo organas priima svarbiausius sprendimus VPS įgyvendinimo klausimais, todėl lygių galimybių principas bus užtikrintas tiek kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tiek tvirtinant vietos projektus.</p> <p>Vietos plėtros strategijoje numatyti prioritetai ir priemonės turės teigiamą poveikį lygių galimybių plėtrai plačiąja prasme. Vykdamas numatytas priemonės bus prisidėta prie įvairių dažnai labiausiai pažeidžiamų socialinių grupių lygių galimybių plėtros, skatinant jų bendruomeninę integraciją ir mažinant socialinę-ekonominę atskirtį. Numatoma vykdyti veiklas, kurios galėtų paskatinti lyčių lygybės principo įgyvendinimą. Tikimasi, kad investicijos padės spręsti vertikaliosios ir horizontaliosios segregacijos (atskyrimo) darbo rinkoje problemas, didinti moterų verslumą, užimtumą, padėti joms geriau išnaudoti turimą kvalifikaciją ir gebėjimus. Bus skatinami veiksmai, padedantys derinti darbo santykius ir šeimos išsipareigojimus, kuriuos dažniausiai prisiima moterys (vaikų priežiūra, šeimoje globojami asmenys), siekiama sumažinti skurdo riziką, sumažinti socialinę atskirtį patiriančioms moterims grįžti į darbo rinką. Visuose prioritetuose bus užtikrinama lygybė tarp vyrų ir moterų bei integruotas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. Be to, bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai remiantis tautine kilmė, religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi, šeimine padėtimi, lytine orientacija, suteikiant įvairioms socialinėms grupėms vienodą galimybę pasinaudoti parama pagal visus prioritetus.</p> <p>Organizuojant VVG administracijos darbą taip pat bus siekiama užtikrinti lygių galimybių principą. Parenkant darbuotojus vykdyti VPS administravimo darbą, bus siekiama užtikrinti vyrų ir moterų balansą. Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bei vykdamas VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas Telšių rajono VVG orientuosius, kad šiose veiklose būtų tolygiai atstovaujama visiems Telšių rajono VVG teritorijos gyventojams vengiant diskriminacijos dėl lyties, tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją, kuri</p>

	yra leidžiama įgyvendinant VPS), šeiminės padėties, lytinės orientacijos.
--	---

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių

9.1.1.VPS prioritetas Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“		
9.1.2. VPS priemonė „Priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: skatinti ne žemės ūkio srities NVO ekonominę socialinę veiklą ir gyventojų užimtumą kaimo vietovėse.	
9.1.3.1.	Priemonės apibūdinimas	<p>Veiklos sritimi remiami projektai, skirti ne žemės ūkio sektoriaus NVO socialinio verslo kūrimui ir plėtrai kaimo vietovėse. Projektais siekiama kurti ir plėtoti vietos bendruomenei reikalingas paslaugas bei kitus verslus, didinančius kaimo vietovių patrauklumą bei skatinančius kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą. Taip pat bendruomenės narių užimtumui didinti, papildomoms pajamoms gauti, pagelbėtų socialinio verslo iniciatyvų kūrimas ir plėtra.</p> <p>Pagal priemonę remiama: ekonominė veikla, nurodyta ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, taip pat įvairios bendruomeninės paslaugos susijusios su socialinės pagalbos savo bendruomenės nariams teikimu, bei įvairių bendruomeninių paslaugų kūrimu ir plėtra. Tai ypač aktuolu bendruomeninėms organizacijoms, kurios susitvarkė patalpas Kaimo plėtros 2007-2014 metų programos lėšomis.</p> <p>Pagal priemonę bus įgyvendinti 4 projektai, sukurtos 5 darbo vietos.</p>
9.1.3.2.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: viešasis juridinis asmuo.</p> <p>Paramos gavėjo pobūdis: nevyriausybinių organizacija (išskyrus VVG).</p>
9.1.3.4.	Priemonės tikslinė grupė	Nevyriausybinių organizacijos, teritorijos gyventojai ypač patiriantys socialinę atskirtį.
9.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte.</p> <p>Kitos tinkamumo sąlygos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas; 3) remiama veikla turi atitikti socialinio verslo koncepciją; 4) įgyvendinus projektą bus sukurta darbo vietų.
9.1.3.6.	Vietos projektų atrankos	1)Sukurta daugiau nei viena darbo vieta;

	kriterijai	2) Projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitomis organizacijomis; 3) Įgyvendinant projektą bus įveiklinamos esančios patalpos (bendruomenės patalpos atnaujintos Kaimo Plėtros 2007-2013 metų programos lėšomis).
9.1.3.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	40 000,00
9.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.

9.1.4.VPS prioritetas Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“		
9.1.5. VPS priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)		
9.1.5.1.	VPS priemonės tikslas – ugdyti ir skatinti jaunimo iniciatyvas kaimo plėtros procese	
9.1.5.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemone bus siekiama spręsti jaunų žmonių problemas, susijusias su jų iniciatyvos ir informacijos trūkumu, nepakankamu papildomu mokinių ugdymu ir ribota mokinių poreikius užsiimti norima veikla pasiūla, bei menkai išvystyta laisvalaikio praleidimo infrastruktūra, darbo vietų trūkumu, per daug tradiciniu neformaliu ugdymu ir kt. Didžiausias dėmesys bus skirtas jaunimui ir jaunimo organizacijoms skirtoms paslaugoms kurti ir plėtoti, bei didinti jų įvairovę ir paslaugų prieinamumą. Tokiu būdu bus išugdytos Telšių rajono VVG teritorijos jaunų žmonių kompetencijos, ir tai leis padidinti nevyriausybinių organizacijų bei bendruomeninių organizacijų darbo su jaunimu veiksmingumą. Pagal priemonę numatoma įgyvendinti 5 projektus, darbo vietų sukurta nebus.
9.1.5.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.5.4.	Tinkami paramos gavėjai	Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: viešasis juridinis asmuo. Paramos gavėjo pobūdis: nevyriausybine organizacija, bendruomeninė organizacija (išskyrus VVG)
9.1.5.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai, jaunimas
9.1.5.6.	Tinkamumo sąlygos	Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte. Kitos tinkamumo sąlygos: 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas.
9.1.5.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Pareiškėjas – jaunimą iki 29 m. ir/ar jaunus žmones nuo 30 iki 40 m. vienijanti organizacija (pateikiamas organizacijos registruotų narių sąrašas su narių amžiaus duomenimis);

		2) Pareiškėjas iki paramos paraiškos pateikimo VVG teritorijoje veikia ne trumpiau kaip 1 metus.
9.1.5.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	3 000,00
9.1.5.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.

9.1.6.VPS prioritetas Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“		
9.1.7. VPS priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-4)		
9.1.7.1.	VPS priemonės tikslas - vystyti vietos kultūros savitumo saugojimą ir tradicijų tęstinumą.	
9.1.7.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemone bus remiamos veiklos, susijusios su VVG teritorijos kultūros savitumo išsaugojimu, tradicijų tęstinumu, kultūros vertybių puoselėjimu. Numatoma remti švietėjišką veiklą, leidybą ir kitas veiklas, skirtas bendruomeniškumui ugdyti, tradicijoms ir kultūros vertybėms pristatyti, įtraukiant jaunus žmones į bendruomeninę veiklą Pagal priemonę numatoma įgyvendinti 10 projektų, darbo vietų sukurta nebus.
9.1.7.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.7.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.7.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.7.4.	Tinkami paramos gavėjai	Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: viešasis juridinis asmuo. Paramos gavėjo pobūdis: NVO, bendruomeninė organizacija, jaunimo organizacija.
9.1.7.5.	Priemonės tikslinė grupė	NVO, bendruomeninės organizacijos, jaunimo organizacijos
9.1.7.6.	Tinkamumo sąlygos	Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte. Kitos tinkamumo sąlygos: 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslą ir remiamas veiklas; 3) vietos projektas vykdomas VVG teritorijoje; 4) vietos projektas tiesiogiai susijęs su sertifikuotų tautinio paveldo produktų plėtra ir rinkodara.
9.1.7.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Pareiškėjas kaimo bendruomenė; 2) Prie projekto veiklų įgyvendinimo prisidės savanoriai iki 40 metų amžiaus.
9.1.7.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	10 000,00
9.1.7.9.	Paramos lyginamoji dalis	Iki 80 proc.

	(proc.)	
--	---------	--

9.1.8.VPS prioritetas Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“		
9.1.9. VPS priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-6)		
9.1.9.1.	VPS priemonės tikslas - mažinti viešųjų pastatų energijos sąnaudas, didinti energijos efektyvumą.	
9.1.9.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Vietos projektais siekiama mažinti viešųjų pastatų energijos sąnaudas, didinti energijos efektyvumą. Veiklos sritimi remiami projektai, investuojantys į energijos išteklių panaudojimo ir (arba) energijos efektyvumo didinimo priemones.</p> <p>Pagal priemonę remiama kaimo vietovei svarbių statinių energetinių savybių gerinimo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiklos, naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, ekologiškas medžiagas, kurios leis sumažinti energijos išteklių sąnaudas.</p> <p>Pagal priemonę numatoma įgyvendinti 4 projektus; darbo vietų sukurta nebus.</p>
9.1.9.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.9.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.9.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.9.4.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: viešasis juridinis asmuo.</p> <p>Paramos gavėjo pobūdis: NVO, viešoji įstaiga, bendruomeninė organizacija, biudžetinė įstaiga.</p>
9.1.9.5.	Priemonės tikslinė grupė	NVO, viešosios įstaigos, bendruomeninės organizacijos, biudžetinės įstaigos, VVG teritorijos gyventojai
9.1.9.6.	Tinkamumo sąlygos	<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte.</p> <p>Kitos tinkamumo sąlygos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje (reikalavimas dėl registracijos vietos netaikomas biudžetinėms įstaigoms); 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslą ir remiamas veiklas; 3) vietos projektas vykdomas VVG teritorijoje; 4) Projekto įgyvendinimo metu bus sumažintos viešųjų pastatų energijos sąnaudos, padidintas energijos efektyvumas.
9.1.9.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1) Projektas įgyvendinamas su partneriu; 2) Pareiškėjas iki paramos paraiškos pateikimo VVG teritorijoje veikia ne trumpiau, kaip 1 metus; 3) Projekte numatyta savanorišties veikla.
9.1.9.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	40 000,00
9.1.9.9.	Paramos lyginamoji dalis	Iki 80 proc.

	(proc.)	
--	---------	--

9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.	VPS prioritetas Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“	
9.2.2.	VPS priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6.)	
9.2.3.	VPS priemonės tikslas - skatinti ne žemės ūkio srities ekonominę veiklą ir gyventojų užimtumą kaimo vietovėse.	
9.2.4.	1 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2)
9.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Veiklos sritimi remiami projektai, skirti ne žemės ūkio sektoriaus ekonominei veiklai kaimo vietovėse pradėti, įskaitant produktų gamybą ir pardavimą, paslaugų teikimą ir kt. Projektai turi būti kuriamos darbo vietos ypač jaunimui iki 40 metų. Parama bus teikiama vietos ūkininkams ir verslininkams, kurie verslo pradžia geriau panaudos vietos išteklius, didins pagamintos produkcijos ar teikiamų paslaugų pridėtinę vertę. Taip pat verslininkai būtų skatinami diegti inovacijas, kurti didesnės pridėtinės vertės paslaugas bei produktus (automatizuoti procesus, bendradarbiauti su mokslo institucijomis ir panašiai). Tuo pačiu didėtų ir kaimo gyventojų pajamos bei užimtumas. Pagal veiklos sritį remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje. Vienaame projekte gali būti numatyta keletas remiamų ekonominės veiklos rūšių.</p> <p>Pagal veiklos sritį numatoma įgyvendinti 13 projektų ir sukurti 16 darbo vietų.</p>
9.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: privatus juridinis asmuo (labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės) arba fizinis asmuo, ūkininkas ir dirbantys su individualios veiklos pažyma.</p> <p>Paramos gavėjo pobūdis: privatus juridinis arba fizinis asmuo, užsiimantis ne žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla.</p>
9.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Privatūs juridiniai arba fiziniai asmenys, užsiimantys ne žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla.
9.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte.</p> <p>Kitos tinkamumo sąlygos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės veiklos srities apibūdinime nurodytus tikslą ir remiamas veiklas;

		3) įgyvendinus projektą bus sukurtanaujų darbo vietų.
9.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 2) Sukurta darbo vieta asmenims iki 40 metų; 3) Paraišką teikia fizinis asmuo jaunesnis kaip 40 metų arba privatus juridinis asmuo, kurio darbuotojų amžiaus vidurkis yra mažesnis kaip 40 metų.
9.2.4.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	50 000,00
9.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc.
9.2.5.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4)
9.2.5.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi remiami projektai, skirti ne žemės ūkio sektoriaus ekonominei veiklai kaimo vietovėse plėtoti, įskaitant produktų gamybą ir pardavimą, paslaugų teikimą ir kt. Mažinant emigraciją turi būti kuriamos darbo vietos, ypač asmenims iki 40 metų, tai gali būti ūkininkai, kaimo gyventojai, asmenys dirbantys pagal individualios veiklos pažymą, labai mažos ir mažos įmonės. Pagal priemonę remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje. Vienaame projekte gali būti numatyta keletas remiamų ekonominės veiklos rūšių. Pagal veiklos sritį numatoma įgyvendinti 13 projektų ir sukurti 16 darbo vietų.
9.2.5.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.5.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.5.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.5.3.	Tinkami paramos gavėjai	Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: privatus juridinis asmuo (labai mažos, mažos) arba fizinis asmuo, ūkininkas ir dirbantys su individualios veiklos pažyma. Paramos gavėjo pobūdis: privatus juridinis arba fizinis asmuo, užsiimantis ne žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla.
9.2.5.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Privatūs juridiniai arba fiziniai asmenys, užsiimantys ne žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla.
9.2.5.5.	Tinkamumo sąlygos	Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte. Kitos tinkamumo sąlygos: 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas; 3) vietos projektas vykdomas VVG teritorijoje; 4) įgyvendinus projektą bus sukurta naujų darbo vietų.
9.2.5.6.	Vietos projektų atrankos	1) Sukurtų naujų darbo vietų skaičius;

	kriterijai	2) Darbo vieta sukurta asmenims iki 40 metų.
9.2.5.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	50 000,00
9.2.5.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc.

9.2.6.	VPS priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (kodas LEADER-19.2-4.)	
9.2.7.	VPS priemonės tikslas: didinti žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, skatinant žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą.	
9.2.8.	1 veiklos sritis	„Parama žemės ūkio verslo plėtrai“ (kodas LEADER-19.2-4.2)
9.2.8.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Veiklos sritimi remiami projektai, skirti žemės ūkio sektoriaus ekonominei veiklai kaimo vietovėse kurti ir (arba) plėtoti, įskaitant produktų gamybą, pardavimą, perdirbimą paslaugų teikimą, rinkodarą ir kt. Projektai turi būti kuriamos darbo vietos ypač asmenims iki 40 metų amžiaus. Pareiškėjais gali būti ūkininkai, labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės, kurios užsiima žemės ūkio produkcijos perdirbimu, prisidedant prie ūkio plėtros. Priemonės įgyvendinimas skatins produkcijos iš vietos žaliavų gaminimą, ūkyje užaugintos produkcijos perdirbimą, taip pat naujų paslaugų vietos gyventojams sukūrimą. Priemone nėra tiesiogiai skirta žemės ūkio plėtrai, parama nebus skiriama ūkininkams technikos ar technologijų, skirtų žaliavos pirkimui, gamybai.</p> <p>Pagal veiklos sritį remiamos veiklos: žemės ūkio produkcijos perdirbimas ir (ar) rinkodara, perdirbimo procese susidariusių atliekų perdirbimas, naujų inovacijų diegimas, paslaugų kūrimas ir panašiai, kuriomis būtų skatinama didinti kaimo gyventojų pajamas.</p> <p>Pagal veiklos sritį bus įgyvendinta 9 projektai, sukurta 13 darbo vietų.</p>
9.2.8.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.8.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.8.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.8.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: privatus juridinis asmuo arba fizinis asmuo.</p> <p>Paramos gavėjo pobūdis: privatus juridinis arba fizinis asmuo, užsiimantis žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla.</p>
9.2.8.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Privatūs juridiniai arba fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio sektoriaus ekonomine veikla
9.2.8.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte.</p> <p>Kitos tinkamumo sąlygos:</p> <p>1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG</p>

		teritorijoje; 2) vietos projektas atitinka Priemonės apibūdinime nurodytus priemonės tikslus ir remiamas veiklas; 3) vietos projektas vykdomas VVG teritorijoje; 4) įgyvendinus projektą bus sukurta darbo vietų.
9.2.8.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Sukurtų darbo vietų skaičius; 2) Sukurta darbo vieta asmenims iki 40 metų; 3) Projekte numatyta vykdyti veikla, kurią įgyvendinant sukurama darbo vieta pareiškėjui ir (arba) pareiškėjo šeimos nariui.
9.2.8.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	50 000,00
9.2.8.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc.

9.2.9.	VPS prioritetas Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“	
9.2.10.	VPS priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (kodas LEADER-19.2-7.)	
9.2.11.	VPS priemonės tikslas - gerinti kaimo vietovių gyvenamąją aplinką ir gyvenimo kokybę.	
9.2.12.	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą“ (kodas LEADER-19.2-7.2)
9.2.12.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi remiami projektai, investuojantys į kaimo vietovių inžinerinę ir socialinę-ekonominę infrastruktūrą, siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir sudarant sąlygas bendruomenei reikalingų paslaugų plėtrai. Pagal priemonės veiklos sritį remiama viešosios infrastruktūros sutvarkymas ir (arba) sukūrimas; kaimo vietovei svarbių statinių statyba, rekonstravimas, remontas, atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nuostatomis. Veiklos sritimi siekiama užimti ir išlaikyti esamus kaimo gyventojus, kurti kaimo aplinkos patrauklumą, siekiant formuoti ir sudaryti sąlygas jauniems žmoniams integruotis į visuomenės gyvenimą. Pagal veiklos sritį numatoma įgyvendinti 5 projektus, darbo vietų nebus sukurta.
9.2.12.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.12.2.1.	<i>pelno</i>	
9.2.12.2.2.	<i>ne pelno</i>	x
9.2.12.3.	Tinkami paramos gavėjai	Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančios pelno nesiekiantys juridiniai asmenys pagal LR asociacijų, viešųjų įstaigų, labdaros ir paramos fondų įstatymus (išskyrus VVG), bei VVG teritorijoje veikiančias savivaldybes ir jų įstaigas. Paramos gavėjo pobūdis: NVO, viešoji įstaiga, bendruomeninė organizacija, biudžetinė įstaiga.
9.2.12.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	NVO, viešosios įstaigos, bendruomeninės organizacijos, biudžetinės įstaigos, kaimo gyventojai.

9.2.12.5.	Tinkamumo sąlygos	Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte. Kitos tinkamumo sąlygos: 1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje (reikalavimas dėl registracijos vietos netaikomas biudžetinėms įstaigoms); 2) vietos projektas atitinka Priemonės veiklos srities apibūdinime nurodytus tikslą ir remiamas veiklas; 3) vietos projekto įgyvendinimo metu investuojama į viešos paskirties (ne privačią) inžinerinę ir socialinę-ekonominę infrastruktūrą.
9.2.12.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Projektas įgyvendinamas su partneriu; 2) Pareiškėjas iki paramos paraiškos pateikimo VVG teritorijoje veikia ne trumpiau kaip 1 metus. 3) Projektas skirtas jaunimo poreikiams tenkinti. (pateikiamas organizacijos registruotų narių sąrašas su narių amžiaus duomenimis).
9.2.12.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	48 292,00
9.2.12.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.
9.2.13.	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ (kodas LEADER-19.2-7.6)
9.2.13.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi remiami projektai, investuojantys į kaimo vietovių kultūros paveldo, gamtos paveldo ir kraštovaizdžio infrastruktūrą (istorinę, etninę kultūros, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų bei vietovių pritaikymas ir tvarkyba; religinių objektų, jų statinių kompleksų ir priklausinių kapitalinis remontas). Vietos projektais siekiama didinti kaimo kultūros, gamtos paveldo ir kraštovaizdžio panaudojimą visuomenės poreikiams, ugdyti gyventojų bendruomeniškumą, kurti VVG teritorijos pridėtinę vertę, bei skatinti VVG teritorijoje turizmo gyvybingumą. Pagal veiklos sritį numatoma įgyvendinti 3 projektus, darbo vietų sukurta nebus.
9.2.13.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.13.2.1.	<i>pelno</i>	
9.2.13.2.2.	<i>ne pelno</i>	x
9.2.13.3.	Tinkami paramos gavėjai	Tinkamo paramos gavėjo teisinis statusas: VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančios, pelno nesiekiančios juridiniai asmenys (išskyrus VVG). Paramos gavėjo pobūdis: NVO, viešoji įstaiga, bendruomeninė organizacija, biudžetinė įstaiga.
9.2.13.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	NVO, viešosios įstaigos, bendruomeninės organizacijos, biudžetinės įstaigos, VVG teritorijos gyventojai, jaunimas, vietos ir užsienio turistai.

9.2.13.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos 8.1.2. punkte.</p> <p>Kitos tinkamumo sąlygos:</p> <p>1) pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo VVG teritorijoje;</p> <p>2) vietos projektas atitinka Priemonės veiklos srities apibūdinime nurodytus tikslą ir remiamas veiklas;</p> <p>3) Turi būti investuojama į LR kultūros vertybių registre užregistruotą objektą, bei remiamos veiklos ypatingai svarbios vietos kultūros ir gamtos paveldo objektų ir VVG teritorijos savitumo išsaugojimui, taip kaip numatyta įgyvendinimo taisyklėse.</p>
9.2.13.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1) Projektas įgyvendinamas su partneriu;</p> <p>2) Prie projekto veiklų įgyvendinimo prisidės savanoriai iki 40 metų amžiaus.</p>
9.2.13.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	40 000,00
9.2.13.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: -	
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: -	
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: <ul style="list-style-type: none"> • kvietimas teikti vietos projektus (kvietimo Nr. 1) • vietos projektų vertinimas • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėseną) 	Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1); Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5); Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai (2 renginiai); • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas internete ir spaudoje;; • VVG ir VPS viešumo veiksmai internete ir susijusiuose renginiuose 	Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1); Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5); Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“

		priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.3.	2017 m.	
10.3.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vietos projektų vertinimas • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra • VPS administravimas 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.3.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai; • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas; • VVG ir VPS viešumo veiksmai internete ir susijusiose renginiuose, spaudoje 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas,</p>

		tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.4.	2018 m.	
10.4.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kvietimas teikti vietos projektus (kvietimas Nr. 2) • vietos projektų vertinimas • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra; • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėseną). 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.4.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: I – IV ketvirčiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas • VVG ir VPS viešumo didinimo veiksmai per informacinius seminarus (2 seminarai), viešinimą susijusiuose renginiuose ir internete. 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.5.	2019 m.	

10.5.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vietos projektų vertinimas • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėseną). 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.5.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: I – IV ketvirčiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai (2 renginiai) • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas • VVG ir VPS viešumo didinimo veiksmai susijusiuose renginiuose ir internete, spaudoje 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kvietimas teikti vietos projektus (Kvietimas Nr. 3) • vietos projektų vertinimas 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra. • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėseną) 	(LEADER-19.2-SAVA-1); Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5); Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.6.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: I – IV ketvirčiai: <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas • VVG ir VPS viešumo didinimo veiksmai 	Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1); Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5); Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.7.	2021 m.	
10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: <ul style="list-style-type: none"> • kvietimas teikti vietos projektus (Kvietimas Nr. 4) • vietos projektų vertinimas • vietos projektų tvirtinimas • vietos projektų įgyvendinimo sutarčių sudarymas vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra; <ul style="list-style-type: none"> • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir 	Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1); Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);

	stebėsena)	Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.7.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai (1 renginys) • kvietimų teikti vietos projektus viešinimas internete. • VVG ir VPS viešumo didinimo veiksmai 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vietos projektų įgyvendinimo kontrolė ir priežiūra. • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėsena) 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė</p>

		„Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).
10.8.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai (1 renginys) • VVG ir VPS viešumo didinimo veiksmai internete, susijusiuose renginiuose. 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vietos projektų kontrolė. • VPS administravimas (VPS įgyvendinimo valdymas ir stebėseną) 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VVG ir VPS viešumo veiksmai internete, susijusiuose 	<p>Prioriteto Nr. 1 „Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas“ priemonė „Ne žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-</p>

	renginiuose.	<p>19.2-6.); priemonė „Žemės ūkio verslo plėtra“ (LEADER-19.2-4.); priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-1);</p> <p>Prioriteto Nr. 2 „Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas“ priemonė „Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“ (LEADER-19.2-SAVA-5);</p> <p>Prioriteto Nr. 3 „Kaimo vietovių patrauklumo didinimas“ priemonė „Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas“ (LEADER-19.2-7.), priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ (LEADER-19.2-SAVA-4), Priemonė „Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui“ (LEADER-19.2-SAVA-6).</p>
--	--------------	--

11. VPS finansinis planas					
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus:				
	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	1	Ekonominės veiklos kaimo vietovėse plėtojimas			75,01
11.1.2.	2	Kompetencijų ir įgūdžių ugdymas			0,59
11.1.3.	3	Kaimo vietovių patrauklumo didinimas			24,40
			Iš viso:		Iš viso: 100,00
11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones:				
	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	Ne žemės ūkio verslo plėtra	1	LEADER-19.2-6.		51,06
11.2.2.	Žemės ūkio verslo plėtra	1	LEADER-19.2-4.		17,67
11.2.3.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	1	LEADER-19.2-SAVA-1		6,28
11.2.4.	Jaunimui skirtų paslaugų kūrimas ir plėtra“	2	LEADER-19.2-SAVA-5		0,59
11.2.5.	Infrastruktūros atnaujinimas ir pritaikymas	3	LEADER-19.2-7.		14,19
11.2.6.	Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	3	LEADER-19.2-SAVA-4		3,93
11.2.7.	Parama atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir (arba) energijos efektyvumo didinimui	3	LEADER-19.2-SAVA-6		6,28
				Iš viso:	Iš viso: 100,00 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:				
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos		Planuojama lėšų (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos				75

11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos						25				
11.3.3.	Iš viso:						20; Negali viršyti 20 proc. visos VPS įgyvendinti skirtos sumos				
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	-	25	27	17	14	5	4	6	2	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	-	9,3	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	8,5	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	Pagrindimas									
11.5.1.	VPS įgyvendinimo metu VPS tikslams pasiekti kitais negu EŽŪFKP finansavimo šaltiniais pasinaudoti numatoma.	-									
11.5.2.	-	-									

12. VPS įgyvendinimo rodikliai													
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai													
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:		
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2			
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys											
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C			
12.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):										66		
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)	5					4		20		29		
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)								2		2		
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)				8			24			32		
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):				1			2			3		
12.1.1.4.1.	iš jų iki 40 m.										iš viso: 5	moterų 4 vyrų: 1	
12.1.1.4.2.	iš jų daugiau kaip 40 m.										iš viso: 6	moterų 3 vyrų: 3	
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)												
12.1.10.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-6.												
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)							26			26		
12.1.10.1.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2- 6.2												
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)							13			13		
12.1.10.1.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2- 6.4												

12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)							13			13
12.1.11.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-4.										
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)				9						9
12.1.11.2.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2- 4.2										
12.1.11.3.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)				9						9
12.1.12.	Priemonės kodas: LEADER-19.2- SAVA-1										
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								4		4
12.1.13.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5										
12.1.13.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	5									5
12.1.14.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-7										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								8		8
12.1.14.1.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2- 7.2										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								5		5
12.1.14.1.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2- 7.6										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								3		3
12.1.15.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4										
12.1.15.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								10		10
12.1.16.	Priemonės kodas: LEADER-19.2- SAVA-6										
12.1.16.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)						4				4
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)				13			32	5		50
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)								2		2
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)								2		2

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	<p>VVG nariai vykdydami savo funkcijas įsipareigoja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) laikytis asociacijos įstatų bei asociacijai priimtų įsipareigojimų; 2) laikytis asociacijos vidaus veiklos dokumentų bei valdybos ir valdybos pirmininko, asociacijos pirmininko priimtų nutarimų, kurie skelbiami Telšių rajono VVG interneto svetainėje www.telsiuvvg.lt arba siunčiami elektroniniu paštu; 3) būti nepriekaištingos reputacijos; 4) informuoti asociaciją apie juridinio asmens registravimo dokumentų pasikeitimą (adresas, vadovas ir pan.); 5) saugoti konfidencialią asociacijos informaciją; 6) susipažinti su kaimo plėtrą reglamentuojančiais dokumentais; 7) mokėti metinį nario mokestį; 8) vykdyti kitas teisės aktuose nustatytas pareigas.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	<p>Valdyba vykdo šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rengia ir tvirtina VVG Valdybos darbo reglamentą ir kitus valdybos vidaus organizacinius ir tvarkomuosius dokumentus; 2) teikia pasiūlymus dėl VVG įstatų pakeitimo; 3) svarsto VVG pirmininko parengtą VVG veiklos ataskaitą ir teikia tvirtinimui visuotiniam VVG narių susirinkimui; 4) priima sprendimą dėl naujų narių priėmimo ir pašalinimo iš vietos veiklos grupės; 5) teikia visuotiniam narių susirinkimui metinę finansinę atskaitomybę, galutinę ataskaitą apie vietos veiklos grupės veiklą; 6) vykdo VVG visuotinio narių susirinkimo sprendimus; 7) atlieka VVG finansuojamų projektų atranką, priima sprendimus dėl paramos lėšų projektams įgyvendinti skyrimo; 8) priima sprendimus dėl labdaros ir paramos suteikimo; 9) siūlo stojamųjų įnašų ir narių mokesčių mokėjimo tvarką; 10) priima kitus teisės aktams ir Įstatams neprieštaraujančius, visuotinio narių susirinkimo kompetencijai nepriskirtus sprendimus; 11) vykdo kitas VVG įstatuose numatytas funkcijas. <p>Pirmininkas vykdo šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rengia vietos veiklos grupės veiklos planus, analizuoja, kaip jie įgyvendinami, teikia pasiūlymus dėl jų

		<p>įgyvendinimo gerinimo;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) atstovauja vietos veiklos grupei, jos vardu sudaro ir pasirašo sutartis su fiziniais ir juridiniais asmenimis; 3) organizuoja bei koordinuoja vietos veikos grupės veiklą; 4) rengia vietos veikos grupės veikos programą, ataskaitą bei teikia ją tvirtinti visuotiniam narių susirinkimui; 5) teikia pasiūlymus dėl naujų narių priėmimo ir narių pašalinimo iš vietos veiklos grupės; 6) teikia pasiūlymus dėl vietos veikos grupės finansuojamų projektų atrankos; 7) teikia pasiūlymus dėl įstatų pakeitimų ir papildymų; 8) pagal savo kompetencijas atstovauja Asociacijos interesams valstybinėse, nevyriausybiniuose organizacijose, teismuose, santykiuose su fiziniais ir juridiniais asmenimis; 9) organizuoja ir koordinuoja Asociacijos administracinę veiklą, nustato vidaus tvarką ir santykių su trečiaisiais asmenimis principus; 10) atsiskaito už vietos veikos grupės veiklą valdybai; 11) šaukia ir rengia visuotinius narių susirinkimus; 12) kontroliuoja Asociacijos tikslų įgyvendinimą; 13) atidaro ir uždaro sąskaitas kredito įstaigose/ ir ar bankuose; 14) priima ir atleidžia administracijos darbuotojus, sudaro su jais darbo sutartis; 15) užmezga ir palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis; 16) tvirtina informacijos, kuri turi būti laikoma konfidencialia, sąrašą; 17) priima kitus Asociacijų įstatyme bei įstatuose ar valdybos sprendimuose pirmininko kompetencijai priskirtus klausimus; 18) privalo laiku rengti visuotinius narių susirinkimus, užtikrinti vietos veiklos grupės narių sąrašų parengimą, sudaryti visuotinio narių susirinkimo darbotvarkes, pateikti nariams metinę finansinę atskaitomybę, jos veiklos ataskaitą bei kitą reikiamą informaciją darbotvarkės klausimams svarstyti.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	<p>VPS administravimo vadovas vykdo šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koordinuoja, kontroliuoja, vykdo strategijos įgyvendinimą, užtikrina sėkmingą strategijos įgyvendinimą pagal veiklos planą; 2) nuolat seka visus projekto įgyvendinimo aspektus, teikia informaciją valdybai apie numatomas arba esamas problemas ir vėlavimus vietos projektų rengime ir jų įgyvendinime; 3) ruošia konkursinius pasiūlymus; 4) ruošia kontraktus ir sutartis, pasirašo jas su tiekėjais ar klientais bei kontroliuoja šių sutarčių vykdymą ir atsiskaitymą; 5) bendrauja su vietos projektų teikėjais, konsultuoja, informuoja, teikia metodinę pagalbą; 6) kontroliuoja vietos projektų įgyvendinimą;

		<p>7) užtikrina terminų laikymąsi strategijos įgyvendinimo laikotarpiu, laiku teikiamų dokumentų ir duomenų teisingumą;</p> <p>8) kontroliuoja ar laiku pateikti ir tinkamai parengti mokėjimo prašymai Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (NMA, ŽŪM);</p> <p>9) užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo mokėjimo prašymų ir ataskaitų parengimą NMA;</p> <p>10) užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo dokumentų parengimą, registravimą, vykdymą, kontrolę;</p> <p>11) inicijuoja ir rengia kitus projektus, kurie padės kurti patrauklią aplinką gyventi ir dirbti kaimo vietovėse, didinant gyventojų užimtumą, skatinant bendruomenių verslumą;</p> <p>12) palaiko glaudžius ryšius su NMA, ŽŪM, VVG tinklu, Kaimo tinklu, Telšių rajono savivaldybės administracija, Rietavo savivaldybės administracija, bendruomenėmis, su įvairiomis organizacijomis, verslininkais, rėmėjais ir kitomis organizacijomis dalinantis informacija, patirtimi sprendžiant strategijos įgyvendinimo klausimus;</p> <p>13) sprendžia, iškilusius su strategijos įgyvendinimu, juridinius klausimus;</p> <p>14) kelia kvalifikaciją, gilina žinias, reikalingas tinkamai projekto vadovo darbui atlikti;</p> <p>15) formuluoja darbo užduotis ir pavedimus pavaldiems asmenims;</p> <p>16) ruošia medžiagą Vietos veiklos grupės visuotiniams ir valdybos susirinkimams, vykdo VVG pirmininko įsakymus, valdybos raštiškus pavedimus;</p> <p>17) nagrinėja organizacijų ir kitų asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir nustatyta tvarka teikia atsakymus, kiek leidžia jo kompetencija;</p> <p>18) vykdo Vietos projektų patikras ir rengia ataskaitas apie jų įgyvendinimą.</p>
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	<p>VPS finansininkas ir (arba) buhalteris vykdo šias funkcijas:</p> <p>1) laikydamasis apskaitos taisyklių ir instrukcijų, organizuoja finansinę – buhalterinę apskaitą, užtikrina finansinių – ūkinių operacijų teisėtumo, organizacijos lėšų naudojimo įstatymų nustatyta tvarka ir tinkamo dokumentų įforminimo kontrolę;</p> <p>2) laiku ir kokybiškai parengia ir pateikia finansines ataskaitas reikiamoms instancijoms;</p> <p>3) taiko apskaitos ir skaičiavimo darbų kompiuterizavimo šiuolaikines priemones, tobulesnes buhalterinės apskaitos formas bei metodus;</p> <p>4) taip organizuoja buhalterinę apskaitą, kad būtų vykdomi šie reikalavimai:</p> <p>4.1. apskaitomos visos piniginės lėšos, prekinės ir materialinės vertybės bei pagrindinės priemonės ir laiku fiksuojamos buhalterinės apskaitos dokumentuose operacijos, susijusios su lėšų cirkuliacija;</p> <p>4.2. tiksliai apskaitomos visos piniginės lėšos, pajamų ir išlaidų operacijų tikslingumui patvirtinti ir ataskaitom pildyti;</p> <p>4.3. tvarkoma organizacijos ūkinės veiklos finansinių rezultatų apskaita;</p> <p>4.4. teisingai apskaičiuotas ir laiku praveistas fizinių asmenų pajamų mokestis ir kitos įmokos į biudžetą, valstybinio socialinio draudimo įnašai, grąžintos bankams paskolos, įsiskolinimai juridiniams ir fiziniams asmenims;</p> <p>4.5. buhalterinės apskaitos formos pildomos pagal buhalterinius įrašus bei pirminius dokumentus ir nustatytu laiku</p>

		<p>pateikiamos aukštesnėms instancijoms;</p> <p>4.6. tinkamai saugomi buhalteriniai dokumentai, pagal reikalavimus įforminamos jų bylos ir nustatyta tvarka perduodamos į archyvą.</p> <p>5) rengia ir teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą vietos projektų rengėjams finansiniais klausimais;</p> <p>6) atlieka vietos projektų paraiškų administracinės atitikties vertinimo kontrolę ir priežiūrą.</p> <p>7) rengia finansines ataskaitas ir kitus atskaitomybės dokumentus susijusius su paramos fondų reikalavimais;</p> <p>8) rengia projektų biudžetus, rengia mokėjimų prašymus, ataskaitas NMA, rengia informaciją projekto vadovui apie projekto biudžeto vykdymą;</p> <p>9) rengia dokumentus darbuotojų priėmimui ir atleidimui iš darbo, pildo darbo apskaitos žiniaraščius, teisingai ir laiku apskaičiuoja ir išmoka darbuotojams darbo užmokestį.</p>
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius	<p>VPS administratorius vykdo šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vykdo strategijos įgyvendinimą; 2) parengia įvairių vidaus teisės aktų bei tvarkos dokumentų projektus; 3) parengia kvietimus teikti vietos projektų paraiškas; 4) registruoja vietos projektų paraiškas, pildo vietos projektų paraiškų registracijos žurnalą; 5) pildo vietos projekto paraiškos administravimo kontrolinius atžymų lapus; 6) atlieka vietos projektų paraiškų vertinimą; 7) rengia medžiagą posėdžiui dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo; 8) rengia VVG paramos sutarties pakeitimus; 9) teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms; 10) tvarko VVG gaunamus ir siunčiamus dokumentus pagal raštvedybos reikalavimus; 11) parengia VVG pirmininko įsakymų projektus; 12) užtikrina teisės aktų reikalavimus valdant personalą; 13) parengia medžiagą VVG valdybos posėdžiams; 14) administruoja VVG atliekamus viešuosius pirkimus.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	<p>VPS viešųjų ryšių specialistas vykdo šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) užtikrina, kad visuomenė ir projekto dalyviai (projektą vykdančias asmenys, projekto tikslinės grupės, projekto rezultatus naudojantys asmenys) būtų informuoti apie tai, kad VPS finansuojama iš EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų; 2) kontroliuoja, kaip užtikrinama, kad visuomenė ir projekto dalyviai (projektą vykdančias asmenys, projekto tikslinės

		<p>grupės, projekto rezultatus naudojantys asmenys) būtų informuoti apie tai, kad vietos projektai finansuojami iš EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, vietos projektų tinkamą viešinimą;</p> <p>3) rengia pranešimus visuomenei apie VVG vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą, iniciatyvas ir jų įtaką gyventojams;</p> <p>4) savo iniciatyva VVG pirmininkui siūlo pranešimų visuomenei temas;</p> <p>5) organizuoja ir rengia spaudos konferencijas, viešųjų ryšių kampanijas, VVG veiklos pristatymus: suderina renginių dalyviams tinkamą laiką, parengia scenarijų, kurį iš anksto išplatina visiems renginio dalyviams;</p> <p>6) užmezga ir palaiko gerus ryšius su žiniasklaida: laiku pateikia išsamią informaciją žiniasklaidai;</p> <p>7) administruoja VVG interneto svetainę, rengia, įkelia ir prižiūri ten esančią informaciją;</p> <p>8) prireikus, veda spaudos konferencijas, pristatymus, pagal galimybes užtikrina žiniasklaidos dalyvavimą šiuose renginiuose;</p> <p>9) atsako į suinteresuotiems asmenims rūpimus klausimus apie VVG vykdomą veiklą ir VPS įgyvendinimą;</p> <p>10) operatyviai reaguoja į viešojoje erdvėje pasirodžiusią su VVG susijusią neteisingą ar kritinę informaciją.</p>
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	VPS administravimo vadovui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas	VPS buhalterinės apskaitos specialistui ir (arba) finansininkui – turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	VPS administratoriui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Viešųjų ryšių specialistui (VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatintojui) – turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	VVG subjektų vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje: <ul style="list-style-type: none"> - VVG valdymo organas: Asociacijos valdyba – svarsto VVG pirmininko parengtą VVG veiklos ataskaitą, atlieka VVG finansuojamų projektų atranką, priima sprendimus dėl paramos lėšų projektams įgyvendinti skyrimo; Asociacijos pirmininkas – atsako už Asociacijos veiklos organizavimą ir jos tikslų įgyvendinimą, kontroliuoja Asociacijos tikslų įgyvendinimą, užmezga ir palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis. 	

- VPS finansininkas ir (arba) buhalteris – rengia ir teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą vietos projektų rengėjams finansiniais klausimais, atlieka vietos projektų paraiškų administracinės atitikties vertinimo kontrolę ir priežiūrą, rengia finansines ataskaitas ir kitus atskaitomybės dokumentus susijusius su paramos fondų reikalavimais, rengia projektų biudžetus, mokėjimų prašymus NMA bei informaciją projekto vadovui apie projekto biudžeto vykdymą.
- VPS projekto administratorius (-iai) – rengia kvietimus teikti vietos projektų paraiškas, registruoja vietos projektų paraiškas, atlieka vietos projektų paraiškų vertinimą, rengia medžiagą posėdžiui dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo, rengia VVG paramos sutarties pakeitimus, teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą bendruomenėms, administruoja VVG atliekamus viešuosius pirkimus.
- VPS projekto koordinatorius – bendrauja su vietos projektų teikėjais ir bendruomenėmis, konsultuoja, informuoja, teikia metodinę pagalbą, koordinuoja vietos projektų įgyvendinimą, kaupia ir sistemina informaciją apie kaimo plėtros situaciją ir galimybes, bendradarbiavimo partnerius ir jų veiklą, koordinuoja VVG organizuojamus mokymus, inicijuoja ir rengia kitus projektus, kurie padės kurti patrauklią aplinką gyventi ir dirbti kaimo vietovėse, palaiko glaudžius ryšius su NMA, ŽŪM, VVG tinklu, Kaimo tinklu, savivaldybių administracijomis, bendruomenėmis ir kitomis organizacijomis bei verslininkais, teikia pasiūlymus dėl projektų kontrolės ir stebėsenos.

Informacija apie VPS įgyvendinimo eigą teikia:

1. VVG nariams:

- VVG pirmininkas visuotinio susirinkimo metu atsiskaitydamas už VVG veiklą, atsakydamas raštu ar žodžiu į VVG narių paklausimus;
- VVG valdyba teikdama tvirtinti visuotiniam VVG narių susirinkimui VVG veiklos ataskaitą.

2. VVG valdymo organo nariams:

- VVG pirmininkas teikdamas VVG veiklos ataskaitą;
- VVG pirmininkas, VPS administravimo vadovas, VPS finansininkas ir atskiri darbuotojai, susiję su VPS administravimu VVG valdybos posėdžiuose pateikdami aktualią VPS įgyvendinimo informaciją.

3. VPS administravimo vadovui:

- VVG nariai, VVG valdyba, VVG pirmininkas suformuluodami aktualias VPS įgyvendinimo užduotis;
- VPS finansininkas, atskiri darbuotojai, susiję su VPS administravimu atsiskaitydami už savo veiklą.

4. VPS finansininkui, atskiriems darbuotojams, susijusiems su VPS administravimu:

- VVG nariai, VVG valdyba, VVG pirmininkas, VVG administracijos vadovas suformuluodami aktualias VPS įgyvendinimo užduotis.

Atskaitomybės (pavaldumo) tarp atskirų įgyvendinant VPS dalyvaujančių VVG subjektų sistema:

VVG visuotinis narių susirinkimas yra aukščiausias valdymo organas VVG, šiam valdymo organui pavaldi VVG valdyba, VVG pirmininkas, VVG administracija. Visuotinis VVG narių susirinkimas iš savo narių renka VVG revizorių, kuris kontroliuoja ir prižiūri visą VVG veiklą. VVG valdyba yra vykduojantis VVG valdymo organas, už savo veiklą atsiskaitantis visuotiniam VVG narių susirinkimui.

	<p>VVG valdybai pavaldūs VVG pirmininkas ir VVG administracija. VVG pirmininkas yra atstovaujamas VVG valdymo organas, kuris atstovauja VVG santykiuose su trečiaisiais asmenimis. VVG pirmininkui atsiskaito VVG administracija. VVG administracija tiesiogiai pavaldi VVG administracijos vadovui bei atsiskaito VVG pirmininkui.</p> <p>Nustačius faktą, kad VPS yra įgyvendinama netinkamai veikia aukščiau aprašyta VVG atskaitomybės sistema. Priklausomai nuo to, kuris VPS įgyvendinime dalyvaujantis subjektas nustato, kad VPS įgyvendinama netinkamai, kreipiamasi į tiesioginiuose pavaldumo santykiuose esantį valdantįjį subjektą nurodant netinkamo VPS įgyvendinimo faktus ir siūlant priemones problemai spręsti.</p>
--	--